

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXXXV

Нови Сад, мај 2013

Књига 73

Број 5

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Игор Живковски

Бирачко право као људско право / 211

Милан Јечменић

Повреда начела савесности и поштења
и злоупотреба права из уговора
о доживотном издржавању / 225

РАСПРАВЕ

Др Хасиба Хрустић

Порески третман ликвидације правних
лица / 237

КАТЕДРА

Представљање *Коментара законика о кривичном поступку* / 255

СУДСКА ПРАКСА

Марко Кнежевић

Судска пракса из грађанског права / 259

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора Адвокатске коморе Војводине / 269

*Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н ј е
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом.*

CONTENTS

ARTICLES

- Igor Živkovski** The Suffrage as the Human Right / 211
Milan Ječmenić Violation of the Principle of Good Faith
and Abuse of Rights from Lifelong
Maintenance Agreement / 225

DISCUSSIONS

- Hasiba Hrustić Ph. D.** Tax Treatment of Liquidation of Legal
Entities / 237

LEGAL INTERPRETATION

- The Interpretation of the Law on Criminal Procedure / 255

CASE LAW

- Marko Knežević** Case Law in Civil Law / 259

NOTICES

- From the meeting of Vojvodina Bar Association Board of Directors / 269

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Косџа Мајински (1928–1932), др Никола Николић (1933–1936), др Василије Сџанковић (1936), др Славко М. Ђурић (1937), Владимир К. Хаџи (1937–1941), Милорад Бојић (1952–1972), Сава Савић (1973–1987), Мирослав Здјелар (1987–1994), др Слободан Бељански (1994–2004)

Уређивачки одбор

Др ЈАНКО КУБИЊЕЦ

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Енике Веџ, адвокат у Новом Саду, Милан Добросављевић, адвокат у Новом Саду, др Жељко Фајфрић, адвокат у Шиду, др Славен Бачић, адвокат у Суботици, мр Вукица Мидоровић, адвокат у Кикинди

Технички уредник

Јелица Недић

Адреса Уредништва
21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1
Телефон: 021/521-235; факс: 021/529-459
e-mail: panonija@eunet.rs
Рукописи се не враћају.

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Ч А С О П И С З А П Р А В Н У Т Е О Р И Ј У И П Р А К С У

Година LXXXV

Нови Сад, мај 2013

Књига 73

Број 5

Ч Л А Н Ц И

UDC 342.83

Иџор Живковски,
мастер права,
специјалиста за област пореског саветовања

БИРАЧКО ПРАВО КАО ЉУДСКО ПРАВО*

САЖЕТАК: У чланку се анализира значај бирачког права као једне од виталних гаранција остваривања политичких права грађана у демократском друштву и правном систему, као и његови основни елементи. Основним карактеристикама људских права посвећен је први део чланка. Бирачко право се најпре обрађује као део најшире целине – као људско право, а потом као политичко, односно изборно право. Након анализе основних карактеристика и обележја бирачког права, износе се општи закључци о бирачком праву, као и о значају које оно има.

Кључне речи: бирачко право, људска права, политичка права, изборно право, демократија

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

У правној доктрини бирачко право се сматра једним од централних питања када се разматрају демократски начини одлучивања. Бирачко право је једно од кључних гаранција демократског поретка. Ипак, није одувек тако било. Наиме, бирачко право је прошло дугачак пут до својих данашњих обележја – општости, једнакости, непосредности и тајности. Мера

---

* Рад примљен: 23. 1. 2013. године.

демократичности једног друштва најбоље се да сагледати управо према степену могућности изражавања стварне воље бирача, из простог разлога што је право гласа политичко право и убраја се у ред основних људских права. Посматрано на тај начин, слободно се може тврдити да је мера поштовања бирачког права у неком друштву директно сразмерна могућности остварења субјективних права грађана у њему.

Колика је важност остварења бирачког права као једног од основних политичких права грађана у савременим демократијама можда најбоље илуструје чињеница да су темељна начела за његово остваривање најчешће прописана уставом, а детаљније разрађена изборним прописима. Значај питања која се уређују изборним законодавством разлог је због кога у неким државама ови закони имају карактер органских закона. Бирачко право је гаранција права грађана да, као носиоци суверенитета, непосредно суделују у конституисању органа државне власти. Оно је у већини држава уставноправног карактера.

2. ЉУДСКА ПРАВА

Историјски посматрано, људска права се први пут помињу још 1215. године у Великој повељи слобода (*Magna Carta Libertatum*), коју је донео, истина невољно, енглески краљ Јован Без Земље (*John Lackland*). Овај се документ најчешће назива првим уставним актом не само у Енглеској, већ и у целој свету. Донета под притиском енглеских феудалаца, Велика повеља слобода је постала и остала симбол ограничења власти и самовоље владара помоћу правне норме, оличење гаранције за права и слободе људи, начела законитости и правне сигурности.¹ Ипак, самовоља енглеских краљева се наставила. Каснији краљеви нису много обраћали пажњу на Велику повељу слобода, тако да се 1679. године доноси *Habeas Corpus Act*, којим енглеско племство и грађанство стичу снажне гаранције за личну слободу на тај начин што је ограничена самовоља краљевих извршних органа.

Закон о правима (*Bill of Rights*) донет је 1689. године и њиме је настављено даље ограничавање власти краља. 1701. године донет је Закон о ограничењу наслеђивања престола (*Act of Settlement*). Управо из духа који прожима ова два документа, као и праксе која се из њих развила, извире максима да „Краљ влада, али не управља”. Прва два документа, *Magna Carta Libertatum* и *Habeas Corpus Act*, још увек су подразумевала да су права резервисана за одређене слојеве становништва. Она нису била универзална у смислу да их сви поседују, била су резервисана искључиво за једну

---

¹ Аврамовић С., Станимировић, В., *Упоредна правна традиција*, ИП Номос, Београд, 2006, 201.

класу људи, али једна од њихових улога – то да ограничавају владаочеву власт – већ је била присутна. И она су заиста већ у Великој повељи слобода функционисала као фактор који ограничава и спутава владара да се понаша самовољно. Законом о правима се први пут дошло до тога да се људска права користе као брана којом се ограничава власт.

Појам људских права односи се на концепт који се базира на идеји да људска бића имају универзална природна права, независно од правне јурисдикције или других одређујућих фактора као што су етницитет, држављанство и пол. Људска права су суштински заснована на урођеном људском достојанству и задржавају свој универзални и неутуђиви карактер.

Људска права имају карактер изворних, незастаривих, неутуђивих, неприкосновених, инхерентних, природних, али и одбрамбених права.²

Одавно је установљена веза између људских права и демократије. Демократија се не своди на људска права, али демократије нема без људских права. Људска права су, као и устав, брана од апсолутне и неодговорне власти, па се због тога и гарантују уставом. Она имају метаправно значење и превазилазе пуки скуп правила којима се регулишу.

Људска права се најчешће дефинишу као она права која људско биће има самим тим што је људско биће – дакле, независно од воље државе. Она су изворна, свеопшта и неутуђива. Људска права почивају на моралним претпоставкама савременог човека.³

Корпус људских права поседује вишеструка значења. У нормативном смислу укида суштинске разлике у правном положају појединаца и група у националним оквирима. У домену политике су људска права, а нарочито политичка права као њихов део, основ и подстицај идеје демократије.

Формалноправно, људска права су гарантована у међународном праву и у унутрашњем праву великог броја држава. Међутим, за велики број људи доктрина људских права има и ванправни карактер и чини фундаменталну моралну основу за регулисање међународног поретка. Људска права се тако прокламују као највиши демократски идеали. Остваривање људских права води успостављању равноправности у положају људи, што би требало да резултира тежњом сваког појединца да допринесе поштовању установљених права и слобода. Као консеквентан намеће се закључак да се идеја људских права развила из идеје природних права.

Делови корпуса људских права неравномерно су се развијали у систему Уједињених нација. Од доношења Универзалне декларације о људским правима 1948. године, серија обавезујућих инструмената разрадила је, како права и слободе, тако и обавезе и одговорности појединца, барем

² Пајванчић, М., *Изборно право*, Правни факултет, Нови Сад, 2008, 49.

³ Пауновић, М., Кривокапић, Б. и Крстић, И., *Међународна људска права*, Правни факултет, Београд, 2010, 21–22.

када је реч о грађанским и политичким правима. Ипак, иако се права која га чине сматрају једном од претпоставки за остваривање прокламованих грађанских и политичких права, корпус економских и социјалних права је, како по степену обавезности, тако и по обиму примене, далеко испод задовољавајућег нивоа. Наиме, очигледно је да се у пракси сиромашним слојевима суштински ускраћују готово сва права. Залагање за политичка права оних који немају средства за нормалан живот блиско је цинизму.⁴

2.1. Класификација људских права

Како се корпус људских права развијао и права постајала бројнија, тако је и класификација људских права постајала богатија. Људска права се могу класификовати на разне начине.

Нека права су везана за сфере активности појединца у друштву.⁵ Ако се као критеријум према ком се разврставају људска права употреби остваривање циљева тих права у друштву, онда су на једној страни грађанска и политичка права, а на другој економска, социјална и културна права. Ова потоња права употпуњују корпус људских права и историјски су млађа од грађанских и политичких. Ову поделу усвајају и оба међународна пакта о људским правима.

Иако је у самој бити људских права то да су она пре свега намењена појединцу, чињеница је да постоје права која он може остварити само у заједници са другима. На основу овога, она се могу поделити на индивидуална и колективна. Као колективна права можемо, *exempli causa*, навести право на самоопредељење, право на мир и међународну безбедност, право на здраву животну средину, право на развој и право на управљање националним ресурсима.

Ако се као *criterium divisionis* користи могућност заштите тужбом пред судом или неким другим државним органом, права можемо поделити на утужива и неутужива.

Постоји и подела на апсолутна и релативна људска права. Апсолутна људска права су она од којих држава ни под којим околностима не може да одступи. Како у погледу њих не постоји могућност ни легитимног ограничења, апсолутна људска права се морају безусловно поштовати. У том смислу, она су двоструко нормативна: попут осталих људских права, подразумевају овлашћење да се од другог захтева одређено чињење

⁴ Dworkin, R., *Taking Rights Seriously*, Duckworth, London, 1977, 206.

⁵ Димитријевић, В. et al., *Међународно право људских права*, Београдски центар за људска права, Београд, 2007, 58.

или уздржавање; истовремено и за разлику од релативних људских права, оправдани основи одступања и ограничења, као што су ванредно стање, заштита општег интереса или права и слобода других, нису допуштени. Апсолутна права су, *inter alia*, право на живот, у смислу забране смртне казне, забрана мучења, забрана ропства и принудног рада, забрана повратног дејства кривичног закона и право да се не буде суђен или кажњен двапут у истој ствари.⁶

С друге стране, релативна људска права су она која, под одређеним околностима, могу бити предмет државног ограничења. Потреба за ограничењем људских права, иначе основних у правном поретку једне земље, јавља се отуд што и она могу доћи у сукоб, како с општим интересом, тако и с другим људским правима. Осим у случају јавне опасности која прети опстанку нације, када држава може одступити од своје обавезе поштовања људских права, али и тада само у најнужнијој мери коју изискује таква ситуација, ограничење људских права допуштено је и у редовним приликама, с тим што је тада држава дужна да испоштује одговарајућу процедуру и оправда рестриктивне мере које је применила. Наиме, држава мора испунити три услова да би ограничење зајемчених људских права било дозвољено: ограничење мора бити прописано законом, у интересу заштите легитимног циља и неопходно у демократском друштву.⁷

Основна права и слободе су права која припадају свима. Права која су призната рањивим групама – припадницима мањина, деци, женама, особама са инвалидитетом, а у циљу остваривања стварне равноправности тих лица и група, као и заштите од дискриминације, асимилације или других видова запостављања којима припадници тих група јесу или могу бити изложени, чине посебну групу права и обавеза.

У зависности од тога какав однос се успоставља људским правима између државе и лица која се налазе под њеном влашћу, разликују се права негативног, позитивног и активног статуса. Ово разликовање уводи Георг Јелинек (Jellinek). Права негативног статуса имају одбрамбени карактер и усмерена су на заштиту човекове слободе од државног уплитања. Таква су, на пример: право на приватност, слобода мисли, савести и вероисповести. Права позитивног статуса омогућавају титуларима да захтевају од државе испуњење одређених обавеза и у њих спадају, *inter alia*, право на правично суђење, те позитивне обавезе које произлазе из права на живот и интегритет. Права активног статуса овлашћују њихове титуларе да учествују у из-

---

⁶ Мијатовић, Б., Вујачић, И. и Маринковић, Т., *Појмовник либералне демократије*, Службени гласник и Центар за либерално-демократске студије, Београд, 2008, 12.

⁷ *Ibid.*, 162–163.

ражавању опште воље заједнице и успостављању самих државних органа и као такве можемо навести слободу изражавања и бирачко право.⁸

Према другој категоризацији, коју образлаже Карел Васак (*Vasak*), хронолошки посматрано људска права се деле на три „генерације”: прву, коју чине грађанска и политичка права; другу, у коју спадају економска, социјална и културна права, и трећу, која обухвата права солидарности.⁹ С обзиром на фундаменталну поставку према којој су сва људска права недељива целина, јасно је да се не може говорити о било каквом степеновању људских права према важности, јер би се тада могао наметнути закључак да су нека људска права важнија и преча од других, што је не само неоправдано, већ и опасно.¹⁰ Дакле, ова подела је начињена према времену у ком су одређене групе права настајале, а не према њиховој важности.

2.2. Правна природа људских права

Постоје два основна схватања о пореклу људских права – позитивноправно и природноправно. Према првом схватању, правила о људским правима конституишу перфектна права и обавезе. Основ људских права, према позитивизму, пре свега се налази у релевантним одредбама Повеље Уједињених нација, али и у другим актима донетим у оквиру система УН попут Универзалне декларације о људским правима, различитим конвенцијама и пактовима, резолуцијама Генералне скупштине УН и осталих међународних тела.

Позитивисти од Дејвида Хјума (Hume) до Ханса Келзена (Kelsen) разликују оно што јесте од онога што треба да буде. Правна норма је реалност, а вредносни судови спадају у област онога што би требало да буде. Тврдње о томе шта би било добро, шта је права вредност, нису у домену права. Оне само могу утицати на законодавца да евентуално постојећу норму замени бољом. Након што су и у оквиру позитивизма уочене мане оваквог схватања, а пре свега на примеру нацистичког законодавства у Немачкој, долази до промена и у оквиру овог теоријског правца. Тада се јављају умерени позитивисти попут Харта (Hart) и Фулера (Fuller) који сматрају да правни систем треба у целини да има моралну подршку и да одговара неким основним мерилима склада и стабилности.¹¹

⁸ *Ibid.*, 91–92.

⁹ Vasak, K., *Human Rights: A Thirty-Year Struggle: the Sustained Efforts to give Force of law to the Universal Declaration of Human Rights*. UNESCO Courier 30:11, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris, 1977, 30.

¹⁰ Пауновић, М., Кривокапић, Б. и Крстић, И., *Међународна људска права*, 27.

¹¹ Димитријевић, В., *Сираховлада*, Рад, Београд, 1997, 49.

И неки аутори који нису део овог доктринарног правца сматрају да се из практичних разлога позитивистичком резонувању мора приклонити свако када жели да утврди тачан каталог људских права. Не може се тврдити да постоји неко конкретно право само зато што је то филозофски утемељено: око тога мора да постоји извесна мера сагласности, оличена у неком извору права.¹²

Са друге стране, изузетно је значајно схватање да су људска права – природна права. Природноправне теорије полазе од тога да су одређене правне норме и одређена субјективна права изнад и изван прописа државе. Штавише, неспорно је да је природно право постојбина теорије о људским правима. Учење о људским правима Џона Лока (Lock) и Жан Жак Русоа (Rousseau) неодвојиво је од природноправне концепције људских права и слобода. Свој филозофски и етички основ људска права црпу из теорије природног права.

Људска права, према овом теоријском правцу, нису позитивноправног, већ моралног порекла. Она потичу из поретка који је супериоран у односу на државно-правни поредак, који има надуставни карактер. Као таква, држава их мора поштовати, без обзира да ли је на то изричито пристала или није. Овакав концепт људских права подразумева човека као аутономно и рационално биће које улази у државну заједницу с неким правима која му се не могу одузети. Људска права нису то зато што су наведена у изворима права, већ постоје независно од њих. Људска права имају дубље, етичке изворе.¹³

Међутим, ако се држимо општег одређења права као једног од регулатора друштвених односа, онда природно право представља пре субјективну пројекцију права него право *per se*. Људска права су интегрални део међународног права као позитивног права. Овоме ваља додати и чињеницу да су извори позитивног међународног права наведени у чл. 38. Статута Међународног суда правде уједно и извори међународног права људских права. Такође, говори се и о еволуцији људских права кроз тзв. три генерације права, што је тешко помирити са природним правом као сталним и непроменљивим правом које егзистира независно од воље држава. Ипак, чињеница је да и неки правни документи изричито говоре о људским правима као неотуђивим и природним. Овакве квалификације људских права, међутим, пре изражавају оцену њихове друштвене и етичке неопходности него квалификацију правне природе људских права.¹⁴

¹² Димитријевић, В. et al., *Међународно право људских права*, 2007, 49.

¹³ *Ibid.*, 43.

¹⁴ Крећа, М., *Међународно јавно право*, Правни факултет, Београд, 2011, 576.

3. БИРАЧКО ПРАВО

Питање природе бирачког права већ дуго изазива интересовање уставноправне науке, али и науке јавног права уопште. С обзиром на значајну улогу која припада представничком телу као упоришној тачки парламентарне демократије, јасно је да се бирачко право и представничка демократија уско везују и чине нераскидиву целину. Ако имамо у виду да се управо кроз бирачко право изражава народна воља, креира физиономија парламента, онда разматрања основних обележја и природе бирачког права још више добијају на значају.

Бирачко право је субјективно уставно право које омогућава учешће грађана у образовању представничких органа власти. Као сложено право, бирачко право подразумева право грађана да бирају своје представнике (активно бирачко право) и право да сами буду бирани у представничка тела (пасивно бирачко право). Модерно бирачко право је резултат вишестепене еволуције: у предреволюционарном добу право учешћа у политичком животу је било условљено сталешким припадништвом; у периоду цензусног режима бирачко право је било ограничено различитим правним препрекама (полним, расним, имовинским, верским, образовним цензусом); у наредној фази, бирачко право мушкараца се шири, али унутар плуралног вотума (признавање додатног права гласа одређеним скупинама бирача, пре свега на основу имовинског и образовног цензуса) и куријалног вотума (подела бирачког тела на курије – сталеже, професије, порезне класе – које су се бројчано разликовале, али су ипак бирале једнак број представника); бирачко право мушкарца се, потом, поштрава и изједначује; у последњој етапи, бирачко право се признаје и женама, а старосни цензус смањује.¹⁵

На самом почетку требало би дефинисати неке од појмова који су од есенцијалне важности када се говори о бирачком праву. У првом реду, иако ће то питање бити нарочито разматрано, треба споменути различита теоријска гледишта о правној природи бирачког права. Према првом, које свој основ црпи у Русоовом схватању народне суверености, према ком појединци који чине народ задржавају део суверености и по избору свог представништва, бирачко право је индивидуално право које припада сваком појединцу. То право појединцу закон не може ни ограничити ни одузети, јер му га закон није ни доделио. Према овој концепцији, реч је о праву појединца које претходи закону, па га законодавац само потврђује. Према другој теорији, бирачко право је јавна функција, успостављена

¹⁵ Мијатовић, Б., Вујачић, И. и Маринковић, Т., *Појмовник либералне демократије*, 2008, 21–22.

уставом ради изражавања националне воље. Свој ослонац ова теорија налази у схватању нације као носица суверености. Будући да је нација, за разлику od народа, недељив ентитет, различит od актуелних појединаца, то појединци немају *ipso facto* право да учествују у избору представника нације. Устав и закони одређују лица која ће изражавати вољу нације. Та лица су бирачи, а право које им признају устав и закон је бирачко право. Бирачко право је одраз права нације на представљање, јер се воља нације може изразити само посредством представничког тела. Заступници трећег, компромисног становишта бирачко право виде истовремено и као индивидуално право и као јавну функцију. Бирачи имају индивидуално право да учествују у чину избора, а учешћем у том процесу они постају функционери, односно државни орган.¹⁶

Следеће питање које стоји у снажној спони са бирачким правом је бирачко тело. Бирачко тело, онако како га дефинише теорија народне суверености, јесте носилац суверене власти. Како ту своју власт не може вршити непосредно, оно бира своје представнике који образују представничко тело. Тако формиран парламент врши у одређеном временском периоду власт, уместо бирачког тела, односно у његово име и у његовом интересу. Према другом теоријском правцу, онако како то види теорија поделе власти, народно представништво обавља најважнију државну, законодавну функцију, а у зависности од прихваћеног начела организације власти, њему се додељују на обављање и неке друге државне функције. Након истека периода на који је изабрано, или у случају превременог престанка рада, бирачко тело бира ново народно представништво.¹⁷

Пре но што се пређе на разматрање различитих аспеката бирачког права, вредно је на овом месту додати и да бирачко тело чине грађани који имају бирачку способност, уставом и законом гарантовано право да бирају своје представнике. Са бирачком способношћу иде и представничка или посланичка способност, способност да се представљају бирачи. Обе ове способности чине садржину бирачког права. Све радње које се у вези с избором народних представника предузимају имају за циљ остварење и оживотворење бирачког права. Бирачко право је основ формирања представничког тела и тиме учешћа грађана у обављању државних послова. Оно је камен темељац демократије и народне власти.¹⁸

¹⁶ Day, S., Shaw, J., *The Boundaries of Suffrage and External Conditionality*, *European Public Law* 9 (2), 2003, 19.

¹⁷ Ackerman, J., *Towards an Ontology of Election Law, Electoral Systems and Constitutional Principles*, IACL, Mexico City, 2010, 15.

¹⁸ Marković, R., *Ustavno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2011, 221.

3.1. Бирачко право и људска права

Последњих неколико деценија читаво човечанство је сведок велике и опште борбе за људска права. Иако је свест о важности поштовања људских права наизглед релативно новијег датума, ова велика идеја дуго је присутна. Она је формално оваплоћена још у Декларацији о правима човека и грађанина, камену међашу људских права. Људска права су, без сваке сумње, једна од највећих правних и друштвено-политичких идеја у историји идеја и вероватно највећи правни и друштвено-политички изум.¹⁹

Овај рад се бави једним сегментом људских права – бирачким правом. Злоупотребе и ниподиштавања овог права су у прошлости биле изузетно честе. На право на учешће у управљању заједницом ауторитарни режими су одувек гледали као на снажну претњу свом поретку.

Ако демократију одредимо као владавину народа, онда је прокламовање бирачког права и његова заштита неопходна претпоставка представничке демократије која је и једино остварива у савременој држави. Бирачко право омогућава учешће грађана у вршењу државне власти и оно је *conditio sine qua non* савремене демократске државе. Мера демократичности једног друштва најбоље се сагледава према степену могућности изражавања стварне воље бирача, из простог разлога што је право гласа политичко право и убраја се у ред основних људских права.²⁰

Бирачко право је субјективно право грађана одређене државе да на изборима дају глас за одређеног кандидата, уједно и право да буду кандидати на изборима. Бирачко право је скуп одређених права и уједно гаранција права грађана да, као носиоци суверенитета, непосредно суделују у конституисању органа државне власти.

По садржају, оно је шире од права гласа, са којим се често поистоветује. Обухвата право активног суделовања у свим изборним радњама (предлагање кандидата, објективно и непристрасно информисање о кандидатима и странкама као и њиховим програмима, контрола избора и др.), а гласање је само једна од изборних радњи.

3.1.1. Бирачко право као политичко право

Политичке слободе и права убрајају се традиционално у људска права прве генерације, уз грађанска права и слободе.²¹ Она стварају могућност потврђивања појединца као друштвеног бића чија права на активно

¹⁹ Hasanbegović, J., *Universalität der Menschenrechte und Kant. Wider die Beliebigkeit: Kant's Metaphysische Anfangsgründe der Rechtslehre nach zwei Jahrhunderten* (Hrsg. P. Wolf, D. N. Basta), Beograd, 1997, 77.

²⁰ Smith, C., *Voting and Election Laws*, Oceana Publications, New York, 1960, 56.

²¹ Пауновић, М., Кривокапић, Б. и Крстић, И., *Међународна људска права*, 240.

суделовање у јавном и политичком животу дају легитимитет државној власти. Демократска друштва почивају на принципу народног суверенитета, а тај принцип се може остварити само уз постојање и поштовање широког круга политичких слобода и права. Из ових права произлази и могућност да грађани путем избора конституишу државну власт.

Сви уставни гарантују одређена политичка права и слободе. Принцип народног суверенитета непосредно се изражава путем бирачког права преко којег грађани обликују државну власт. Бирачко право је индивидуално право сваког грађанина и оно може бити активно и пасивно. Активно је право грађанина да бира, а пасивно да буде изабран, под једнаким условима и могућностима. Ову потоњу компоненту бирачког права је нарочито важно дефинисати на овај начин, а не као што се често погрешно, тачније непотпуно дефинише као право грађанина да буде биран. Ово из разлога што би у констелацији овако схваћеног бирачког права сваки кандидат имао право на постављање субјективног захтева да буде изабран.²²

Према томе, грађанин који учествује на изборима може се наћи у различитим улогама – бирача, кандидата или предлагача.

Сва ова права грађани уживају на свим изборима, без обзира на њихов ниво.²³

3.1.2. Бирачко право као изборно право

Идеја људских права у својој бити почива на премиси да је реч о индивидуалним правима. Изборно право, или у ширем контексту право на управљање друштвеном заједницом, спада у ред основних, утуживих, политичких и људских права прве генерације. Овако дефинисано, изборно право је широко прихваћено као фундаментално право.

И формално дефинисано као тековина демократских буржоаских револуција, ово право је гарант сваком грађанину да може да учествује у обликовању државне воље, да јавно изриче своје мишљење и обавља функцију. Изборно право, те бирачко право као његов најизраженији сегмент је гаранција права грађана да, као носиоци суверенитета, непосредно суделују у конституисању органа државне власти.

Поштовање основних принципа изборног права је неопходно за демократију. Изборно право је материјализација генералног права грађана на учешће у вршењу јавних послова. Управо из тога и произлази да је ефективно изборно право елемент *sine qua non* легитимног и демократског правног поретка, јединог који може да ефикасно гарантује и штити људска права.

²² Маринковић, Т., *Изборни системи држава Европске уније*, CeSID, Београд, 2002, 14–15.

²³ Укропина, Д., *Заштити изборног права*, CeSID, Београд, 2002, 8.

Изборно право у свом потпуном обиму долази до изражаја за време одржавања избора, и непосредно пре и после тога, тако да је присутна извесна периодичност у остваривању у односу на друга права.

Још је Монтескје приметио да су закони који уређују бирачко право од суштинског значаја за демократију. Правила о томе како се гласа, ко бира и ко може бити биран, исто су толико важна за демократију колико су за монархију правила о томе ко је монарх и како он треба да влада. То је због тога што је у демократији народ, на изванредан начин, монарх, и што он своју суверену вољу може да изрази једино гласањем. Према Либанијусу, странци су се у античкој Атини кажњавали смрћу уколико би покушали да се умешају у скупштину народа – толико је била строга казна, закључује Монтескје, за оне који би узурпирали право суверености!²⁴

С обзиром на овако значајну улогу избора за демократију, изборни системи су постали најманипулативнији инструмент политике.²⁵ Отуда је легитимност демократског политичког система директно условљена правилима изборног права која морају бити таква да искључују, или сведе на минимум могућности злоупотребе изборног процеса и отуђење власти од грађана.²⁶

Бирачко право, као сегмент изборног, појављује се као најважније политичко право, а избори добијају карактер најзначајнијег учешћа грађана у процесу политичког деловања. Демократско конституисање политичких поредака заснива се на признавању општег, једнаког, непосредног и тајног бирачког права. Бирачко право је нераскидиво везано за изборни процес, а посредством њега и за демократију. Бирачко право се може посматрати као основно политичко право и као елемент изборног система. Као основно политичко право, оно је неодвојиво од демократије, као што је и изборни процес у коме се изборно право остварује.

4. ЗАКЉУЧАК

Сва је прилика да ће разматрања бирачког права остати још дуго један од централних предмета интересовања уставноправне науке. Ова тема, која се проучава у оквиру релативно младе академске дисциплине, какво је у нас изборно право, ипак није више актуелна као што је била док одређене, фундаменталне карактеристике бирачког права нису постале општеприхваћене у упоредним изборним системима. И заиста, ако имамо

²⁴ Montesquie, C., *De l'esprit des lois*, L. II, Ch. II, Gallimard, Paris, 1995, 98.

²⁵ Сартори, Ђ., *Упоредни уставни инжењеринг*, „Филип Вишњић”, Београд, 2003, 14.

²⁶ *Ibid.*

у виду изборне системе већине држава, чини се да се може констатовати да су принципи на којима је устројено савремено бирачко право постали аксиом. Наравно, одређена, истина мања одступања су могућа, али се то свакако дугује различитим правним и политичким традицијама односних држава. Правни систем, као део друштвене сфере, не може бити раздвојен од времена, места, културе и менталитета народа у коме се примењује. Он и настаје из потребе људи за бољим функционисањем заједнице у којој живе, па се отуд не може посматрати издвојен из читавог друштвеног контекста, већ он у највећој мери управо и зависи од њега.

Демократско конституисање политичких поредака заснива се на признавању општег и једнаког бирачког права. Постојање општег бирачког права значи одсуство сваке дискриминације на основу социјалних а не личних критеријума, те се због тога ускраћује појединцима само из разлога везаних за њихову личност. С друге стране, једнакост бирачког права није схваћена просто тако да сваки бирач има само један глас, не означава тај принцип, његову сингуларност, већ једнак утицај сваког гласа, сваког бирача, а према начелу општости и сваког грађанина, на формирање органа власти.²⁷

Бирачко право, као сегмент изборног, појављује се као најважније политичко право, а избори добијају карактер најмасовнијег учешћа грађана у процесу политичког деловања. Бирачко право је нераскидиво везано за изборни процес, а посредством њега и за демократију. Бирачко право се може посматрати као основно политичко право и као елемент изборног система. Као основно политичко право, оно је неодвојиво од демократије, као што је и изборни процес у коме се изборно право остварује. С друге стране, без људских права нема ни савремене демократије, ни модерног устава или конституционализма, нити правне државе схваћене као владавина права.²⁸

ЛИТЕРАТУРА

- Ackerman, J., *Towards an Ontology of Election Law. Electoral Systems and Constitutional Principles*, IACL, Mexico City, 2010.
- Аврамовић, С., Станимировић В., *Упоредна правна традиција*, ИП Номос, Београд, 2006.
- Day, S., Shaw, J., *The Boundaries of Suffrage and External Conditionality*, European Public Law 9 (2), 2003.

²⁷ Марковић, Р., *Уставно право*, 2011, 272–273.

²⁸ Hasanbegović, J., *Rhetorizität des Rechts und Rechtlichkeit des Staates – Über die Unvereinbarkeit von Souveranität und Rechtsstaat. Rechtsstaat: Ursprung und Zukunft einer Idee* (Hrsg. D. Basta, W. Krawietz, D. Muller), Berlin, 1993, 82.

- Димитријевић, В., *Стираховлада*, Рад, Београд, 1997.
- Димитријевић, В., et al., *Међународно право људских права*, Београдски центар за људска права, Београд, 2007.
- Dworkin, R., *Taking Rights Seriously*, Duckworth, London, 1977.
- Крећа, М., *Међународно јавно право*, Правни факултет, Београд, 2011.
- Маринковић, Т., *Изборни системи држава Европске уније*, CeSID, Београд, 2002.
- Марковић, Р., *Уставно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2011.
- Мијатовић, Б., Вујачић, И. и Маринковић, Т., *Појмовник либералне демократије*, „Службени гласник” и Центар за либерално-демократске студије, Београд, 2008.
- Montesquie, C., *De l'esprit des lois*, L. II, Ch. II, Gallimard, Paris, 1995.
- Пајванчић, М., *Изборно право*, Правни факултет, Нови Сад, 2008.
- Пауновић, М., Кривокапић, Б. и Крстић, И., *Међународна људска права*, Правни факултет, Београд, 2010.
- Сартори, Ђ., *Упоредни уставни инжењеринг*, „Филип Вишњић”, Београд, 2003.
- Smith, C., *Voting and Election Laws*, Oceana Publications, New York, 1960.
- Укропина, Д., *Заштитна изборног права*, CeSID, Београд, 2002.
- Hasanbegović, J., *Rhetorizität des Rechts und Rechtlichkeit des Staates – Über die Unvereinbarkeit von Souveranität und Rechtsstaat*. Rechtsstaat: Ursprung und Zukunft einer Idee (Hrsg. D. Basta, W. Krawietz, D. Muller), Berlin, 1993.
- Hasanbegović, J., *Universalität der Menschenrechte und Kant. Wider die Beliebigkeit: Kant's Metaphysische Anfangsgründe der Rechtslehre nach zwei Jahrhunderten* (Hrsg. P. Wolf, D. N. Basta), Beograd, 1997.
- Vasak, K., *Human Rights: A Thirty-Year Struggle: the Sustained Efforts to give Force of law to the Universal Declaration of Human Rights*. UNESCO Courier 30:11, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris, 1977.

THE SUFFRAGE AS THE HUMAN RIGHT

Igor Živkovski

LL. M. specializes in the field of tax consulting

Summary

The article analyses the significance of the suffrage and its basic elements, as one of the vital guarantee of the exercise of political rights of citizens in a democratic society and in a legal system. The first part of the article is dedicated to the basic characteristics of human rights. Suffrage is the first analysed as a part of the widest unity – as a human right, and afterwards as a political and electoral right. After analysis of the basic characteristics and features of suffrage, the author outlines general conclusions on suffrage and its importance.

Key words: suffrage, human rights, political rights, electoral right, democracy

Milan Ječmenić,

student doktorskih studija, Pravni fakultet u Kragujevcu

POVREDA NAČELA SAVESNOSTI I POŠTENJA I ZLOUPOTREBA PRAVA IZ UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU*

SAŽETAK: Ugovor o doživotnom izdržavanju spada u najsloženije obligacionopravne ugovore. Kao takav, ovaj ugovor je veoma pogodan za različite vrste zloupotrebe prava. Predmet pažnje autora u ovom radu jesu upravo razne vrste zloupotrebe prava iz ugovora o doživotnom izdržavanju. Međutim, u praksi je vrlo teško odrediti jasnu granicu i napraviti razliku između zloupotrebe prava i povrede načela savесnosti i poštenja u ugovornim odnosima. Shodno tome, da li će vršenje subjektivnog prava biti okarakterisano kao zloupotreba prava ili kao povreda načela savесnosti i poštenja, zavisiće od tumačenja suda u konkretnom slučaju.

Ključne reči: ugovor o doživotnom izdržavanju, zloupotreba prava, načelo savесnosti i poštenja

1. UVODNA IZLAGANJA I POSTAVLJANJE PROBLEMA

Ugovor o doživotnom izdržavanju je ugovor kojim se primalac izdržavanja obavezuje davaocu izdržavanja da će davalac izdržavanja u momentu smrti primaoca izdržavanja steći pravo svojine na stvarima navedenim u ugovoru o doživotnom izdržavanju, ili neka druga tačno određena imovinska prava, a davalac izdržavanja se obavezuje da, kao naknadu za to, izdržava primaoca

---

* Rad primljen: 19. 12. 2012. godine.

izdržavanja do kraja života primaoca izdržavanja, brine se o njemu i da ga posle smrti sahrani. Ugovor o doživotnom izdržavanju je dvostrano obavezan, tetan, aleatoran, formalan, ugovor sa trajnim izvršenjem obaveze, ugovor koji se zaključuje s obzirom na posebna svojstva ličnosti ugovarača i obligacioni ugovor posebne vrste. Ugovor o doživotnom izdržavanju spada u najsloženije obligacionopravne ugovore. Ovaj ugovor mogu zaključiti sva fizička lica, pa i ona među kojima postoji zakonska obaveza izdržavanja, s tim što davalac izdržavanja može biti samo fizičko lice koje poseduje poslovnu sposobnost potrebnu za zaključenje ugovora. Davalac izdržavanja iz ugovora o doživotnom izdržavanju može biti i pravno lice. Isto tako, ugovor o doživotnom izdržavanju predstavlja pravni okvir kojim fizička lica u starosti mogu da obezbede doživotno izdržavanje ukoliko nisu u stanju da se staraju o sebi, a nemaju srodnika koji su po zakonu dužni da ih izdržavaju, ili su ih oni usled raznih okolnosti zanemarili. Interes za zaključenje ugovora o doživotnom izdržavanju ima i davalac izdržavanja, budući da kao naknadu za dato izdržavanje stiče određene stvari ili prava, a najčešće nepokretnu stvar koja je u vlasništvu primaoca izdržavanja.

„Sloboda se sastoji u tome da se može činiti sve što ne škodi drugome.”¹

Ova definicija slobode odnosi se, ne samo na ograničenja u pogledu ostvarivanja osnovnih prava i sloboda, već i na ograničenja u vršenju subjektivnih prava.²

Zloupotreba prava je nedozvoljena upotreba subjektivnog prava. Zloupotreba prava najčešće za posledicu ima nanošenje štete drugom, ali može biti i neko smetanje i druga neprijatnost. Zloupotrebu prava treba razlikovati od protivpravnog ponašanja. Za razliku od protivpravnog ponašanja kod koga nema ni privida prava, kod zloupotrebe prava se dela na osnovu prava, ali se pravo ne vrši na uobičajen način, u skladu sa njegovim ciljem, nego na neuobičajen način, ili samo sa namerom da se drugom pričinii šteta.³ Dakle, vršenje ovlašćenja ili nekog zahteva prema drugom pravnom subjektu može biti nedopušteno iako je takvo postupanje formalno zasnovano na subjektivnom pravu.

Prema kriterijumima koji se uzimaju u obzir pri utvrđivanju zloupotrebe prava postoje subjektivna i objektivna teorija zloupotrebe prava. Subjektivna teorija je zasnovana na shvatanju da zloupotreba prava postoji ukoliko titular subjektivnog prava upotrebljava svoje pravo sa namerom da naškodi drugome. Objektivna teorija zasnovana je na shvatanju da zloupotreba prava postoji ukoliko titular subjektivnog prava svoje pravo vrši na neuobičajen način, odnosno protivno njegovom društvenom i ekonomskom cilju.

¹ Deklaracija o pravima čoveka i građanina, čl. 4.

² C. Van Dam, *European Tort Law*, Oxford University press, Oxford, 2007, 48.

³ L.J. Đurović, *Zloupotreba prava u ugovornim odnosima*, Pravni život, br. 10/1995, 388.

Ostvarivanje subjektivnih prava mora biti zasnovano na načelu savesnosti i poštenja. Najvažnija karakteristika načela savesnosti i poštenja odnosi se na ograničenja u ostvarivanju subjektivnih prava,⁴ ili, drugačije rečeno, u suzbijanju zloupotrebe prava. To zapravo znači da nije lako napraviti jasnu razliku između povrede načela savesnosti i poštenja i zloupotrebe prava u ugovornim odnosima. Oba ova načela imaju istu svrhu i namenu, služe kao sredstva za moralizovanje prava. Povreda načela savesnosti i poštenja i zloupotreba prava u ugovornim odnosima dovode do istog rezultata, na primer, do poništenja ugovora. Zato neki autori poistovećuju ova dva načela, pa pod zloupotrebom prava podrazumevaju flagrantnu povredu načela savesnosti i poštenja.⁵

Zakonom o Obligacionim odnosima predviđeno je da u zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa strane su dužne da se pridržavaju načela savesnosti i poštenja.⁶ Takođe, Zakonom o obligacionim odnosima predviđeno je da je zabranjeno vršenje prava iz obligacionih odnosa protivno cilju zbog koga je ono zakonom ustanovljeno ili priznato.⁷

U našem pozitivnom pravu prihvaćena je objektivna koncepcija zloupotrebe prava. Dakle, prilikom utvrđivanja zloupotrebe prava najpre treba utvrditi pravi smisao norme kojom je uređeno vršenje konkretnog subjektivnog prava, a zatim oceniti da li je postupanje subjekta tog prava u skladu sa ciljem zbog koga je konkretno subjektivno pravo zakonom priznato i ustanovljeno. Kako su u našem pozitivnom pravu predviđena primena i načela zabrane zloupotrebe prava, i načela savesnosti i poštenja i s obzirom na to da, kako je već pomenuto, nije lako utvrditi jasnu razliku između ova dva načela, to će od tumačenja suda zavisiti da li će se vršenje nekog subjektivnog prava tretirati kao zloupotreba prava ili kao povreda načela savesnosti i poštenja.

Kada su u pitanju zloupotrebe prava iz ugovora o doživotnom izdržavanju one proizlaze iz prirode i složenosti ugovora o doživotnom izdržavanju. Obaveza davaoca izdržavanja sastoji se iz više raznorodnih činidbi, koje se izvršavaju u vremenu trajanja ispunjenja obaveze, a moraju biti prilagođene potrebama primaoca izdržavanja u datom trenutku.⁸ Osim toga, bitna osobina ugovora o doživotnom izdržavanju je aleatornost, tako da se u trenutku zaklju-

---

⁴ B. Markesinis, H. Unberath, A. Johnston, *The German Law of Contracts*, Hart publishing, Oxford and Portland, Oregon, 2006, 123.

⁵ U nemačkoj pravnoj teoriji pod zloupotrebom prava podrazumeva se upotreba subjektivnog prava koja je protivna načelu savesnosti i poštenja, ili dobrim običajima.

⁶ Čl. 12, Zakon o obligacionim odnosima Republike Srbije, *Službeni list SFRJ* br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i *Službeni list SRJ* br. 31/93.

⁷ Čl. 13, Zakon o obligacionim odnosima Republike Srbije, *Službeni list SFRJ* br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i *Službeni list SRJ* br. 31/93.

⁸ S. Svorcan, *Komentar Zakona o nasleđivanju Srbije sa sudskom praksom*, Pravni fakultet Kragujevac, Kragujevac, 2004, 435.

čenja ugovora o doživotnom izdržavanju ne zna odnos vrednosti međusobnih davanja davaoca izdržavanja i primaoca izdržavanja. Usled toga ugovor o doživotnom izdržavanju je vrlo pogodan za razne vrste zloupotrebe prava. Mogućnosti zloupotrebe prava postoje kako na strani davaoca izdržavanja, tako i na strani primaoca izdržavanja. Na osnovu kriterijuma vremenskog trenutka vršenja zloupotrebe prava iz ugovora o doživotnom izdržavanju, zloupotrebe prava su moguće prilikom zaključenja, tokom izvršenja i u vezi sa prestankom ugovora o doživotnom izdržavanju. Predmet istraživanja u ovom radu jesu upravo razne vrste zloupotrebe prava, kao i povrede načela savesnosti i poštenja iz ugovora o doživotnom izdržavanju.

2. POVREDA NAČELA SAVESNOSTI I POŠTENJA I ZLOUPOTREBA PRAVA PRILIKOM ZAKLJUČENJA UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU

Ugovor o doživotnom izdržavanju je aleatoran ugovor. U trenutku zaključenja ugovora o doživotnom izdržavanju ne sme se znati odnos vrednosti međusobnih davanja davaoca izdržavanja i primaoca izdržavanja. Ukoliko bi ugovor o doživotnom izdržavanju bio zaključen sa primaocem izdržavanja čija je skoro smrt bila sasvim izvesna, recimo zbog starosti ili teške bolesti, tada na strani davaoca izdržavanja ne bi bilo nikakve neizvesnosti. Svakako, on će dobiti mnogo više nego što je dao. Tada se može postaviti pitanje da li je davalac izdržavanja uopšte preuzeo stvarnu obavezu izdržavanja, ili je zaključio ugovor o doživotnom izdržavanju u cilju pribavljanja nesrazmerne imovinske koristi očekujući skorbu smrt primaoca izdržavanja. U tom slučaju nema aleatornosti, što je jedno od osnovnih pravnih obeležja ovog ugovora.

Da li je u ovakvim slučajevima povređeno načelo savesnosti i poštenja, ili se radi o zloupotrebi prava? Pre stupanja na snagu Zakona o nasleđivanju iz 1995. godine, ugovore o doživotnom izdržavanju zaključene pod ovim okolnostima sudovi su oglašavali ništavim pozivajući se na neko od opštih pravnih načela, kao što su načelo zabrane zloupotrebe prava, ili povreda načela savesnosti i poštenja, a ponajviše pozivajući se na povredu pravila morala i dobrih običaja,⁹ a uzgred napominjući da je zloupotrebljena svrha ugovora, ili povređeno načelo savesnosti i poštenja. Ovo je svakako u skladu sa onim

---

⁹ Čl. 103, st. 1, Zakon o obligacionim odnosima Republike Srbije, *Službeni list SFRJ* br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i *Službeni list SRJ* br. 31/93. „Ugovor koji je protivan prinudnim propisima, javom poretku i dobrim običajima je ništav, osim ako cilj povređenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju, ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

što je već rečeno, da u praksi nije lako odrediti jasnu granicu između povreda načela savesnosti i poštenja i zloupotrebe prava u ugovornim odnosima, kao i stavom da je zloupotreba prava upotreba subjektivnog prava koja je protivna načelu savesnosti i poštenja ili dobrim običajima, te da će to u konkretnom slučaju zavisiti od tumačenja suda. Ipak, radi teorijske jasnoće, smatramo da ovakvi slučajevi predstavljaju školski primer zloupotrebe prava i to prava na zaključenje ugovora, budući da ugovor o doživotnom izdržavanju nije zaključen u cilju zbog koga je pravo na zaključenje ovog ugovora zakonom priznato i ustanovljeno, radi doživotnog izdržavanja, već u cilju pribavljanja nesrazmerne imovinske koristi. U ugovornim odnosima treba nastojati da se realizuju ciljevi zbog kojih je ugovor zaključen. Udaljiti se od ciljeva utvrđenih ugovorom, znači izvršiti akt zloupotrebe prava, jer je svako subjektivno pravo, pa i pravo na zaključenje ugovora, dato titularu radi ostvarenja određenog cilja i svrhe.¹⁰ Međutim, ovo čisto teorijsko razmatranje nema posebnu praktičnu vrednost, budući da bez obzira na šta se sud u konkretnom slučaju pozvao, posledice su iste. Tako zaključen ugovor o doživotnom izdržavanju biće ništav.

Stupanjem na snagu Zakona o nasleđivanju iz 1995. godine, ovako zaključene ugovore o doživotnom izdržavanju sudovi će poništiti pozivajući se na odredbu ovog Zakona kojom je predviđeno da sud može poništiti ugovor o doživotnom izdržavanju na zahtev zakonskih naslednika primaoca izdržavanja ako zbog bolesti ili starosti primaoca izdržavanja ugovor nije predstavljao nikakvu neizvesnost za davaoca izdržavanja.¹¹ *Ratio legis* ove odredbe Zakona o nasleđivanju sastoji se u sprečavanju zloupotrebe prava na zaključenje ugovora o doživotnom izdržavanju. Zapravo je u ovoj odredbi Zakona o nasleđivanju konkretizovan jedan vid zloupotrebe prava na zaključenje ugovora o doživotnom izdržavanju primećen u praksi. Samim tim, nestalo je potrebe za pozivanje na opšta pravna načela kakva su zloupotreba prava, povreda načela savesnosti i poštenja i povreda pravila morala i dobrih običaja, a u skladu sa dobro poznatom činjenicom da dobro pogođena posebna pravna pravila uvek imaju veću pravnu vrednost nego opšta pravna načela.

Ipak, u ovom slučaju treba ukazati na sledeće. Kriterijumi za ocenu da li se iz konkretnih okolnosti mogla očekivati skora smrt primaoca izdržavanja su starost i bolest primaoca izdržavanja. Međutim, ovi kriterijumi sami po sebi nisu dovoljni za utvrđenje da li je u konkretnom slučaju zloupotrebjeno pravo na zaključenje ugovora o doživotnom izdržavanju, već samo mogu ukazati na takvu mogućnost. Shodno tome, ovom odredbom Zakona o nasleđivanju pred-

¹⁰ D. Stojanović, *Uvod u građansko pravo*, Savremena administracija, Beograd, 1990, 171.

¹¹ Čl. 203, Zakon o nasleđivanju Republike Srbije, *Službeni glasnik RS* br. 46/1995, i *Službeni glasnik RS* br. 101/2003.

viđeno je da sud može, a čim nešto može, znači, i da ne mora, poništiti ugovor o doživotnom izdržavanju. Zloupotreba prava na zaključenje ugovora o doživotnom izdržavanju postojaće ukoliko je nepostojanje elementa aleatornosti praćeno svešću davaoca izdržavanja o bliskoj smrti primaoca izdržavanja, te da se zakljućenjem ugovora o doživotnom izdržavanju stiće nesrazmerna imovinska korist na strani davaoca izdržavanja, eventualno uz nameru da se time izigraju prava zakonskih naslednika primaoca izdržavanja.

U nastavku ćemo na primeru iz sudske prakse ukazati na zloupotrebu prava na zakljućenje ugovora o doživotnom izdržavanju.

„Ništav je kao nemoralan ugovor o doživotnom izdržavanju koji primalac izdržavanja, kod koga je dijagnosticiran od strane konzilijuma lekara karcinom, zakljući sa svojom suprugom, a maćehom tužioca, kao davaocem izdržavanja, jer je ona znala ili morala znati da je izvesna bliska smrt primaoca izdržavanja, te da takav ugovor nije predstavljao nikakvu neizvesnost za davaoca izdržavanja”.¹²

U konkretnom slućaju utvrđeno je da je tužilac sin pok. Ź., a da je tužena maćeha tužiocu. Otac tužioca je preminuo 4. 1. 1997. godine od karcinoma za koji je saznao 28. 5. 1996. godine. Pok. Ź. je 18. 6. 1996. godine kao primalac izdržavanja sa tuženom kao davaocem izdržavanja zakljućio ugovor o doživotnom izdržavanju pri ćemu je u tom momentu tužena znala od kakve bolesti pok. Ź. boluje. Iz iskaza tužene kao stranke proizlazi da je upravo ovaj ugovor o doživotnom izdržavanju zakljućen zbog toga što su ona i njen pokojni suprug ćuli da je testament oboriv, te da je želja pok. Ź. da nju obezbedi i da ostale naslednike iskljući iz nasledstva.

Zapravo iz iskaza tužene proizlazi da je u konkretnom slućaju zloupotrebљeno pravo na zakljućenje ugovora o doživotnom izdržavanju, budući da je ugovor zakljućen u cilju izigravanja naslednih prava zakonskih naslednika primaoca izdržavanja. U konkretnom slućaju nije postojala ni neizvesnost na strani davaoca izdržavanja u pogledu skore smrti primaoca izdržavanja. Na osnovu ovako utvrđenog ćinjenićnog stanja nižestepeni sudovi su poništili ugovor o doživotnom izdržavanju, a Vrhovni sud Srbije potvrdio presude nižestepenih sudova.

---

¹² Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev-333/01, od 28. februara 2001, navedeno prema: O. Antić, D. Đurđević, *Priručnik za nasledno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2009, 289.

3. POVREDA NAČELA SAVESNOSTI I POŠTENJA I ZLOUPOTREBA PRAVA U VEZI SA PRESTANKOM UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU

Zakonom o nasleđivanju predviđena je mogućnost raskida ugovora o doživotnom izdržavanju ukoliko se odnosi ugovarača poremete tako da postanu nepodnošljivi.¹³ Drugi ugovori ne mogu biti raskinuti po ovom osnovu. Naime, dobri odnosi između ugovarača su preduslov za valjano ispunjenje obaveza davaoca izdržavanja. Kada se ti odnosi poremete, neke obaveze davalac izdržavanja neće moći uopšte da izvršava, kao npr. obavezu pružanja svako-dnevne pažnje, a većinu ostalih obaveza neće moći valjano da ispunjava.¹⁴ U takvoj situaciji jedina mogućnost za uređenje pravnih odnosa između ugovarača je raskid ugovora o doživotnom izdržavanju. Zapravo, ugovor o doživotnom izdržavanju će biti raskinut ukoliko se odnosi ugovarača poremete tako da se više ne može ostvariti cilj ugovora.¹⁵

Zakonom o nasleđivanju takođe je predviđeno da, ukoliko je do raskida ugovora o doživotnom izdržavanju došlo krivicom jedne ugovorne strane, druga ugovorna strana ima pravo na pravičnu naknadu.¹⁶ Da li to znači da pravo da zahteva raskid ugovora o doživotnom izdržavanju ima i ugovorna strana koja je isključivo kriva za poremećaj odnosa, i posredno, da li to znači da ugovorna strana koja želi da raskine ugovor o doživotnom izdržavanju može zloupotrebiti pravo na raskid ugovora o doživotnom izdržavanju po ovom osnovu i svesno poremetiti odnose do nepodnošljivosti. Na osnovu stava sudske prakse i većeg dela pravne teorije odgovor na oba pitanja je potvrđan.

Smatramo da je ovo adekvatan slučaj u kome sudska praksa mora da na najbolji način afirmiše načelo zabrane zloupotrebe prava. U praksi pravo na raskid ugovora o doživotnom izdržavanju zbog poremećenih odnosa ugovarača najčešće će zloupotrebljavati primalac izdržavanja. Zloupotrebu prava u ovom slučaju karakteriše nedostatak interesa na strani ovlašćenog lica. Svako subjektivno pravo je priznato u cilju ostvarenja nekog interesa, pa prema tome, zloupotrebljava se jedno subjektivno pravo u slučaju kada vršenje prava od strane ovlašćenog lica ne služi ostvarenju interesa zaštićenih zakonom i

---

¹³ Čl. 201, Zakon o nasleđivanju Republike Srbije, *Službeni glasnik RS* br. 46/1995, i *Službeni glasnik RS* br. 101/2003.

¹⁴ S. Svorcan, *Raskid ugovora o doživotnom izdržavanju zbog poremećenih odnosa između ugovarača*, *Pravni život*, br. 3/88, 467.

¹⁵ S. Svorcan, *Raskid i poništaj ugovora o doživotnom izdržavanju po Zakonu o nasleđivanju Srbije iz 1995. godine*, *Ugovor o doživotnom izdržavanju (Zbornik radova)*, Niš, 1997, 87.

¹⁶ Čl. 201, Zakon o nasleđivanju Republike Srbije, *Službeni glasnik RS* br. 46/1995, i *Službeni glasnik RS* br. 101/2003.

ugovorom, već se prava koriste protivno svrsi za koju su garantovana.¹⁷ Takav slučaj postoji ukoliko primalac izdržavanja čisto iz hira želi da raskine ugovor o doživotnom izdržavanju, a pritom nema nikakav opravdan interes za to, jer davalac izdržavanja uredno izvršava svoje ugovorne obaveze. Tada primalac izdržavanja svesno poremeti odnose do nepodnošljivosti, a onda zahteva raskid ugovora o doživotnom izdržavanju. Takvo ponašanje je protivno načelu savesnosti i poštenja, jer niko se ne može pozivati na svoje dolozne radnje i iz toga imati korist.¹⁸ Dakle, kao što vidimo, i u ovom slučaju dolazi do preplitanja načela savesnosti i poštenja i načela zabrane zloupotrebe prava. Ugovorne strane su dužne da se u ostvarivanju prava i obaveza iz ugovornih odnosa pridržavaju savesnosti i poštenja. U ovom slučaju primalac izdržavanja ponašanjem koje je protivno načelu savesnosti i poštenja stvara faktičku situaciju na osnovu koje će moći da zloupotrebi pravo na raskid ugovora o doživotnom izdržavanju.

Samim tim, postavlja se pitanje kako sprečiti zloupotrebu prava na raskid ugovora o doživotnom izdržavanju. Odgovor je jednostavan. Ne priznati pravo na raskid ugovora o doživotnom izdržavanju po ovom osnovu ugovornoj strani koja je isključivo kriva za poremećaj odnosa, odnosno koja je svesno i namerno poremetila odnose do nepodnošljivosti.

Pominjanje namere u ovom slučaju ne znači da smo time zašli u domen primene subjektivne teorije zloupotrebe prava. Prema ovoj teoriji zloupotreba prava postoji ukoliko titular upotrebljava svoje pravo jedino u nameri da naškodi drugome. Konkretno, to bi značilo da primalac izdržavanja ostvaruje pravo na raskid ugovora o doživotnom izdržavanju samo u nameri da naškodi davaocu izdržavanja. U ovom slučaju se zahteva utvrđenje činjenice da je primalac izdržavanja svesno poremetio odnose do nepodnošljivosti u nameri da konstruiše faktičku situaciju povodom koje bi mogao da zahteva raskid ugovora o doživotnom izdržavanju. Da li je on to činio i u nameri da ošteti davaoца izdržavanja irelevantno je.

U nastavku ćemo na primeru iz sudske prakse razmotriti pitanje krivice za raskid ugovora o doživotnom izdržavanju zbog poremećenih odnosa.

„Za usvajanje zahteva za raskid ugovora o doživotnom izdržavanju nije od značaja da na strani tužene nema krivice za poremećaj odnosa, bitno je da su odnosi stranaka poremećeni i da se zbog toga ugovor ne izvršava.”¹⁹

---

¹⁷ D. Stojanović, *nav. delo*, 175.

¹⁸ S. Svorcan, *Raskid ugovora o doživotnom izdržavanju zbog poremećenih odnosa između ugovarača*, *Pravni život*, br. 3/88, 477.

¹⁹ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev-312/02, od 2. oktobra 2002, Izbor sudske prakse, br. 3/2003, odluka br. 36.

U konkretnom slučaju tužena je stanovala zajedno sa tužiljom u kući tužilje. Tužilja je bila gruba osoba koja je u poslednjim godinama života bolovala od teške arterioskleroze, tuženj se obraćala veoma grubim rečima, dolazilo je između njih svakodnevno do svađa, koje su uznemiravale čak i njihove komšije. Stoga je tužena bila prinuđena da napusti stan tužilje. Iz ovoga sledi da se ugovor faktički ne izvršava dve godine, tako da je postojao samo formalno. Vrhovni sud Srbije potvrdio je nižestepene presude kojima se raskida ugovor o doživotnom izdržavanju. Pri takvim činjenicama za usvajanje zahteva za raskid ugovora nije od značaja da tužena nije kriva za raskid ugovora, već je dovoljno da postoji poremećaj odnosa, budući da je prisustvo tužene u kući tužilje za ovu postalo nepodnošljivo i da se zbog toga ugovor već dve godine ne izvršava.

Razmotrićemo konkretnu presudu ali uz prihvatanje stava da ugovorna strana koja je isključivo kriva za poremećaj odnosa ne može zahtevati raskid ugovora po ovom osnovu, naravno ukoliko je poremećaj odnosa izazvan svesno i namerno. U konkretnom slučaju iz obrazloženja zaključujemo da je za poremećaj odnosa kriva isključivo primalac izdržavanja. Međutim, krivica primaoca izdržavanja je direktna posledica bolesti od koje je ona bolovala, tako da u ovom slučaju nije do poremećaja odnosa došlo svesnim i namernim delovanjem primaoca izdržavanja. Dakle, u konkretnom slučaju je trebalo raskinuti ugovor o doživotnom izdržavanju.

Pretpostavimo da se primalac izdržavanja izvesno vreme po zaključenju ugovora o doživotnom izdržavanju pokajao, recimo zato što želi da zaključi ugovor o doživotnom izdržavanju sa nekim drugim fizičkim licem kao davao-cem izdržavanja. Zbog toga on svesno poremeti odnose do nepodnošljivosti i onda po tom osnovu zahteva raskid ugovora o doživotnom izdržavanju. U takvom slučaju nema nikakvog opravdanog razloga da se primaocu izdržavanja prizna pravo da zahteva raskid ugovora o doživotnom izdržavanju.

Afirmacija načela zabrane zloupotrebe prava u ovom slučaju najbolje je iskazana u hrvatskoj sudskoj praksi kroz jednu odluku Vrhovnog suda Republike Hrvatske:

„Pravo na raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju ne pripada onoj strani čija krivnja za poremećenost odnosa ukazuje na zloporabu prava izazivanjem poremećenosti odnosa u nameri da zajednički život postane nepodnošljiv i da se ugovor raskine.”²⁰

Predmet spora je bio zahtev za raskid ugovora o doživotnom izdržavanju i brisanje zabeležbe tog ugovora u zemljišnoj knjizi, a u ovom revizijskom

---

²⁰ Rešenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Rev-961/01, od 12. juna 2002., www.iu-sinfo.hr, 22. 11. 2012.

stepenu postupka sporno je jesu li se ostvarile zakonske pretpostavke za raskid ugovora zbog nepodnošljivosti zajedničkog života.

Pravilno su po oceni ovog revizijskog suda sudovi prvog i drugog stepena primenili materijalno pravo kada su iz utvrđenih činjenica ocenili da su međusobni odnosi stranaka toliko poremećeni da bi njihov zajednički život bio nepodnošljiv, te zauzeli pravni stav da sama poremećenost odnosa ugovornika do nepodnošljivosti zajedničkog života predstavlja dovoljan razlog za raskid ugovora i onda kada je on nepodnošljiv samo za jednu ugovornu stranu.

Sudovi su međutim pogrešno primenili materijalno pravo kada su ocenili da je krivnja za poremećenost odnosa ugovornih strana sasvim irelevantna za odluku o raskidu ugovora.

Krivnja za poremećenost odnosa ugovornika relevantna je ukoliko ukazuje na zloupotrebu prava, jer pravni poredak zloupotrebu prava zabranjuje i naređuje ugovornicima da se u ostvarivanju prava i obaveza iz ugovornih odnosa pridržavaju načela savesnosti i poštenja.

Kada je u pitanju raskid ugovora o doživotnom izdržavanju zloupotreba prava postojala bi u slučaju da jedna ugovorna strana izaziva poremećenost odnosa u nameri da zajednički život postane nepodnošljiv (odnosno u ovom slučaju da se čini da će biti nepodnošljiv zajednički život koji predstoji) i da se ugovor raskine. Ovo stoga što je pravo na raskid ugovora o doživotnom izdržavanju u slučaju kad je ugovorena zajednica života priznato pod pretpostavkom savesnog i poštenog korišćenja i vršenja prava, a u cilju da se ugovornici koji su se inače savesno koristili svojim pravima ne prisiljavaju na zajednički život i onda kada je on zbog poremećenosti odnosa postao ili bi bio nepodnošljiv.

Pravo na raskid ugovora priznati nesavesnoj strani, onoj čije je skrivljeno ponašanje usmereno na stvaranje nepodnošljivih odnosa u cilju raskida ugovora, značilo bi pružiti sudsku zaštitu zloupotrebi prava, a to, kako je već rečeno, pravni poredak ne dopušta. U izloženom smislu krivnja za poremećenost odnosa ugovornika pravno je odlučna za odluku o osnovanosti zahteva za raskid ugovora o doživotnom izdržavanju.

U ovom je postupku utvrđeno da je tužiteljica zbog svog slabog zdravstvenog stanja trebala živeti u kući tuženih, a da je počela bezrazložno odbijati hranu, zaključavati se u kući i tuženima otežavati i onemogućavati da ispunjavaju svoju obavezu davanja izdržavanja, te da se preselila kod svoje rodbine, opravdavajući svoje ponašanje time da drugotuženi više i da se ona njega plaši.

Navedene okolnosti ukazuju na mogućnost postojanja zloupotrebe prava od strane tužiteljice, pa je u izloženom smislu radi pravilne primene materijalnog prava trebalo utvrditi je li tužiteljica svesno izazvala poremećenost odnosa u nameri da zajednički život stranaka postane nepodnošljiv i da se zbog toga sporni ugovor o doživotnom izdržavanju raskine.

4. POVREDA NAČELA SAVESNOSTI I POŠTENJA I ZLOUPOTREBA PRAVA TOKOM IZVRŠENJA UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU

Usled toga što su obaveze davaoca izdržavanja iz ugovora o doživotnom izdržavanju veoma složene i raznovrsne, primalac izdržavanja može konstantno izražavati nezadovoljstvo u pogledu načina na koji davalac izdržavanja izvršava svoje obaveze, te na taj način onemogućiti davaoca izdržavanja da svoje obaveze izvršava, a u cilju prestanka ugovornog odnosa. Konstantno izražavanje nezadovoljstva u pogledu načina na koji davalac izdržavanja izvršava svoje ugovorne obaveze predstavlja tzv. šikanozno vršenje prava. Takav slučaj individualne zloupotrebe prava karakteriše se time što je način ponašanja poverioca sa etičkog stanovišta šikanozan i grubo egoističan.²¹ Greška se ne sastoji u povredi obaveze poverioca prema drugoj ugovornoj strani, već u tome što je poverilac u vršenju svog prava svoje interese nesrazmerno precenio.

Međutim, konstantnim izražavanjem nezadovoljstva, odnosno šikanoznim vršenjem prava, primalac izdržavanja takođe i onemogućava davaoca izdržavanja da svoje obaveze izvršava. Primalac izdržavanja na taj način krši jednu od svojih osnovnih obaveza iz ugovora o doživotnom izdržavanju, obavezu saradnje sa davaocem izdržavanja u pogledu ispunjenja davaočevih obaveza. Zapravo, primalac izdržavanja vrši opstrukciju u cilju prestanka ugovornog odnosa. Načelo savesnosti i poštenja može se povrediti i izvršiti akt zloupotrebe prava ukoliko jedno lice iz povrede sopstvenih ugovornih obaveza izvlači za sebe koristi.²²

5. ZAKLJUČAK

Kao što se može videti zloupotreba prava i povreda načela savesnosti i poštenja u vezi sa ugovorom o doživotnom izdržavanju proizlaze iz prirode i složenosti ovog ugovora. Unošenje odredbe po kojoj sud može poništiti ugovor o doživotnom izdržavanju na zahtev zakonskih naslednika primaoca izdržavanja ako zbog bolesti ili starosti primaoca izdržavanja ugovor nije predstavljao nikakvu neizvesnost za davaoca izdržavanja u Zakon o nasleđivanju iz 1995. godine svakako je rešenje vredno pohvale. Zapravo je u ovoj odredbi konkretizovan jedan vid zloupotrebe prava na zaključenje ugovora o doživotnom izdržavanju primećen u praksi te je, samim tim, nestalo potrebe za

²¹ D. Stojanović, *nav. delo*, 171.

²² *Isto*, 178.

pozivanje na opšta pravna načela kakva su zloupotreba prava, povreda načela savesnosti i poštenja i povreda pravila morala i dobrih običaja. Što se tiče raskida ugovora o doživotnom izdržavanju zbog poremećenih odnosa između ugovarača, smatramo da ne bi trebalo priznati pravo da zahteva raskid ugovora po ovom osnovu ugovornoj strani koja je isključivo kriva za poremećaj odnosa. Što se tiče šikanoznog vršenja prava iz ugovora o doživotnom izdržavanju, ta mogućnost prizlazi iz toga što su obaveze davaoca izdržavanja vrlo raznovrsne, složene, a vreme njihovog izvršavanja može trajati godinama. Svakako da nije lako u takvom slučaju ustanoviti da li su zamerke primaoca izdržavanja na način na koji davalac izdržavanja svoje obaveze izvršava opravdane, ili pak prelaze u domen šikanoznog vršenja prava.

VIOLATION OF THE PRINCIPLE OF GOOD FAITH AND ABUSE OF RIGHTS FROM LIFELONG MAINTENANCE AGREEMENT

Milan Ječmenić

Student of Ph. D. studies at the Faculty of law in Kragujevac, Serbia

S u m m a r y

The lifelong maintenance agreement is one of the most complex agreements. Because of that this agreement is very suitable for different types of abuse of rights. However, in practice, it is very difficult to identify a clear line and make a clear distinction between abuse of the rights and violations of the principle of good faith in contractual relations. Accordingly, whether the exercise of subjective rights shall be characterized as an abuse of the rights or violations of the principle of good faith will depend on the interpretation of the court in that particular case.

Keywords: the lifelong maintenance agreement, the abuse of the rights, the principle of good faith

Проф. др Хасиба Хрусић,
директор Центра за правна и финансијска истраживања, Београд

ПОРЕСКИ ТРЕТМАН ЛИКВИДАЦИЈЕ ПРАВНИХ ЛИЦА*

САЖЕТАК: Ликвидација друштва покреће се одлуком власника друштва и региструје се код Агенције за привредне регистре. У поступку ликвидације привредног друштва не исплаћују се дивиденде нити се имовина друштва расподељује власницима пре плаћања свих потраживања поверилаца.

Утврђивање и плаћање пореза на добит предузећа уређено је посебним одредбама Закона о порезу на добит правних лица. Добит у поступку ликвидације обвезника подлеже опорезивању, а утврђује се као позитивна разлика имовине обвезника између краја и почетка ликвидационог поступка. Што се тиче осталих пореских обавеза, привредно друштво покретањем поступка ликвидације не мења статус обвезника пореза на додату вредност и наставља да обрачунава овај порез на промет добара и услуга. Отварањем поступка ликвидације над привредним друштвом не престаје ни обавеза плаћања пореза на имовину, нити пореза на зараде и доприносе социјалног осигурања за запослене.

Кључне речи: ликвидација, привредно друштво, порез, ликвидациони остатак

Ликвидација привредног друштва спроводи се када друштво има довољно средстава за намирње својих обавеза, али су наступиле неке друге околности због којих не испуњава услове за обављање делатности, или због неких других разлога на основу одлуке власника капитала тог друштва. У оба случаја одлуку о престанку са радом привредног друштва

* Рад примљен: 8. 4. 2013. године.

доносе власници капитала друштва, за разлику од престанка привредног друштва у стечају, када одлуку о престанку доноси суд. Ликвидација у суштини представља поступак планске продаје (уновчавања) имовинских делова привредног друштва са циљем да се из новчаних прилива исплате обавезе према повериоцима, а преостали износ подели власницима капитала у складу са оснивачким актом привредног друштва.

1. ПОСТУПАК ЛИКВИДАЦИЈЕ

Поступак ликвидације привредног друштва уређен је одредбама чл. 10, 117, 118, 122, 124, 137, 152, 200, 238, 251, 253, 274, 315, 329, 426 и чл. 524. до 548. Закона о привредним друштвима.¹ У оквиру одредби које регулишу привредне преступе привредног друштва и одговорног лица, у чл. 585. ст. 1. т. 10. прописано је да ће новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казнити за привредни преступ привредно друштво ако за време ликвидације предузима нове послове или члановима исплаћује дивиденде или расподељује имовину (чл. 531. и чл. 535. ст. 3).

У складу са одредбом чл. 22. ст. 5. Закона о привредним друштвима уз пословно име привредног друштва у поступку ликвидације додаје се ознака „у ликвидацији”.

Ликвидација друштва почиње даном регистрације одлуке о ликвидацији и објављивањем огласа о покретању ликвидације, у складу са Законом о регистрацији привредних субјеката (у даљем тексту: Закон о регистрацији).² Ликвидација друштва покреће се:

- 1) једногласном одлуком свих ортака, односно комплементара, ако уговором о оснивању није другачије одређено;
- 2) одлуком скупштине чланова друштва с ограниченом одговорношћу;
- 3) одлуком скупштине акционара.

1.1. Статус ликвидационог управника за време ликвидације

У одлуци о покретању ликвидације друштво именује ликвидационог управника. Именовањем ликвидационог управника свим заступницима друштва престају права заступања друштва у складу са одредбом чл. 529. Закона о привредним друштвима. Ако друштво не именује ликвидацио-

---

¹ *Службени гласник Републике Србије*, бр. 36/11, 99/11.

² *Службени гласник Републике Србије*, бр. 55/2004, 61/2005 и 111/2009 – др. закони).

ног управника, сви законски заступници друштва постају ликвидациони управници који заступају друштво заједно, ако одлуком којом су именовани није другачије одређено. Ликвидациони управник заступа друштво у ликвидацији и одговоран је за законитост пословања друштва.

У поступку ликвидације привредно друштво не може да предузима нове послове, већ само послове везане за спровођење ликвидационог поступка, као што су радње на окончању послова започетих пре почетка ликвидације, радње потребне за спровођење ликвидације, продаја имовине, плаћање поверилаца, наплата потраживања и друге послове нужне за ликвидацију друштва. У поступку ликвидације привредног друштва не исплаћује се учешће у добити, односно дивиденде, нити се имовина друштва расподељује члановима друштва пре исплате свих потраживања поверилаца.

Ликвидациони управник одговара ортацима, члановима и акционарима привредног друштва, као и повериоцима привредног друштва за штету коју им проузрокује у извршењу својих дужности. Ликвидациони управник не одговара за било какве губитке привредног друштва, обавезе или смањења вредности имовине која су настала као резултат доношења савесних и разумних пословних одлука у вези са спровођењем поступка ликвидације привредног друштва.

1.2. Заштита поверилаца

Оглас о покретању ликвидације објављује се у трајању од 90 дана на интернет страници регистра привредних субјеката, а садржи: позив повериоцима да пријаве своја потраживања; адресу седишта друштва, односно адресу за пријем поште на коју повериоци достављају пријаве потраживања; упозорење да ће потраживања поверилаца бити преклудирана ако их повериоци не пријаве најкасније у року од 30 дана од дана истека периода трајања огласа. Ако друштво током периода трајања огласа о покретању ликвидације или током рока за пријаву потраживања поверилаца промени адресу седишта или адресу за пријем поште, рок од 90 дана поново почиње да тече од дана регистрације те промене у складу са законом о регистрацији, а све до тада приспеле пријаве потраживања се сматрају уредно поднетим.

Ликвидациони управник је дужан да познатим повериоцима упуту и писано обавештење о покретању ликвидације друштва, најкасније у року од 15 дана од дана почетка ликвидације друштва (чл. 534. Закона о привредним друштвима). То обавештење садржи: податак о дану објављивања и периоду трајања огласа о покретању ликвидације; адресу седишта

друштва, односно адресу за пријем поште, на коју поверилац доставља пријаву потраживања; упозорење да ће потраживање повериоца бити преклудирано ако га поверилац не пријави најкасније у року од 30 дана од дана истека периода трајања огласа о покретању ликвидације.

Повериоци чије је потраживање утврђено извршном исправом и повериоци у вези са чијим потраживањем против друштва почне да тече парница до почетка ликвидације немају обавезу пријављивања потраживања.

Друштво је дужно да све приспеле пријаве потраживања евидентира у листу пријављених потраживања и да сачини листу признатих и оспорених потраживања (чл. 535. Закона о привредним друштвима). Друштво може, у року од 30 дана од дана пријема пријаве потраживања, оспорити потраживање повериоца, у ком случају је обавезно да о томе у истом року обавести повериоца уз образложење оспоравања потраживања. Ако поверилац чије је потраживање оспорено не покрене поступак пред надлежним судом у року од 15 дана од дана пријема обавештења о оспоравању потраживања и у истом року о томе писаним путем обавести друштво, то потраживање се сматра преклудираним. Ако је до тренутка пријема обавештења о оспоравању потраживања поверилац против друштва већ покренуо поступак о том потраживању пред надлежним судом, поверилац није дужан да покрене нови поступак по пријему обавештења о оспоравању потраживања. Потраживања настала након покретања ликвидације не пријављују се и морају се намирити до окончања ликвидације.

2. ПОСТУПАК ПРИНУДНЕ ЛИКВИДАЦИЈЕ

Принудна ликвидација покрене се у следећим случајевима:

1) ако је друштву правноснажним актом изречена мера забране обављања делатности, односно одузета дозвола, лиценца или одобрење за обављање одређене делатности, а друштво не региструје промену претежне делатности или не отпочне ликвидацију у року од 30 дана од дана правноснажности тог акта;

2) ако у року од 30 дана од дана истека времена на које је друштво основано, друштво не региструје продужење времена трајања друштва или у истом року не отпочне ликвидацију;

3) када ортакчо друштво остане са једним ортаком, односно командитно друштво остане без комплементара или без командитора, а друштву у року од три месеца не приступи недостајући члан или у истом року друштво не промени правну форму у правну форму чије услове испуњава или у истом року не отпочне ликвидацију;

4) уколико се основни капитал друштва смањи испод прописаног минималног износа (100 динара), а друштво у року од шест месеци не повећа основни капитал најмање до прописаног минималног износа, или у истом року друштво не промени правну форму у правну форму чије услове испуњава или у истом року друштво не донесе одлуку о ликвидацији и такву промену у истом року региструје у складу са Законом о регистрацији;

5) ако друштво не достави надлежном регистру годишње финансијске извештаје до краја пословне године за претходну пословну годину, односно ако не достави почетни ликвидациони биланс у складу са законом којим се уређује рачуноводство и ревизија;

6) када је правноснажном пресудом утврђена ништавост регистрације оснивања друштва у складу са Законом о регистрацији или ништавост оснивачког акта друштва;

7) ако је правноснажном пресудом наложен престанак друштва, а друштво у року од 30 дана од дана правноснажности пресуде не отпочне ликвидацију;

8) ако друштво остане без законског заступника, а не региструје новог у року од три месеца од дана брисања законског заступника из регистра привредних субјеката;

9) када друштво у ликвидацији остане без ликвидационог управника, а не региструје новог у року од три месеца од дана брисања ликвидационог управника из регистра привредних субјеката;

10) ако усвојени почетни ликвидациони извештај не буде достављен регистру привредних субјеката;

11) ако се у року од 60 дана од дана када је друштво остало без јединог извршног директора не изабере нови извршни директор, регистар привредних субјеката по службеној дужности или по захтеву заинтересованог лица покреће поступак принудне ликвидације друштва;

12. ако из командитног друштва иступе сви комплементари, а најмање један нови комплементар није примљен у року од шест месеци од дана иступања последњег комплементара, а командитори нису у том року донели једногласно одлуку о промени правне форме у друштво с ограниченом одговорношћу или акционарско друштво;

13) и у другим случајевима предвиђеним Законом о привредним друштвима.

Регистратор који води регистар привредних субјеката по службеној дужности преводи друштво у статус „у принудној ликвидацији” и објављује оглас о принудној ликвидацији на интернет страници регистра привредних субјеката у непрекидном трајању од шест месеци (чл. 547. Закона о привредним друштвима).

3. ОБУСТАВА ЛИКВИДАЦИЈЕ И ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА СТЕЧАЈА ЗБОГ ПРЕЗАДУЖЕНОСТИ

У току ликвидације друштво одлуком ортака, комплементара, односно скупштине може обуставити ликвидацију и наставити са пословањем само у случају да је друштво намирило у потпуности све повериоце, независно од тога да ли су тим повериоцима потраживања оспорена, под условом да није отказало уговор о раду било ком запосленом по основу ликвидације нити отпочело са исплатама члановима друштва. Одлука о обустави ликвидације региструје се у складу са Законом о регистрацији, а саставни део одлуке о обустави ликвидације је именовање законског заступника друштва и изјава ликвидационог управника да су сви повериоци намирени у потпуности и да друштво није отпочело са исплатама члановима друштва.

Ако се из почетног ликвидационог биланса или почетног ликвидационог извештаја утврди да имовина друштва није довољна за намирење свих потраживања поверилаца (презадуженост), ликвидациони управник је у складу са чл. 539. Закона о привредним друштвима дужан да надлежном суду поднесе предлог за покретање стечаја у року од 15 дана од дана састављања почетног ликвидационог биланса, односно почетног ликвидационог извештаја.

4. ЛИКВИДАЦИОНИ БИЛАНСИ И ИЗВЕШТАЈИ

Ликвидациони управник у року од 30 дана од дана почетка ликвидације саставља почетни ликвидациони биланс као ванредни финансијски извештај у складу са прописима којима се уређује рачуноводство и ревизија, и у истом року га подноси ортацима, комплементарима, односно скупштини на усвајање (чл. 536. Закона о привредним друштвима). Ортаци, комплементари, односно скупштина дужни су да донесу одлуку о усвајању почетног ликвидационог биланса најкасније у року од 30 дана од дана када им је поднет на усвајање. Ликвидациони управник саставља и почетни ликвидациони извештај који садржи: листу пријављених потраживања и листу признатих потраживања; листу оспорених потраживања са образложењем оспоравања; податак да ли је имовина друштва довољна за намирење свих обавеза друштва, укључујући и оспорена потраживања; неопходне радње за спровођење ликвидације и време предвиђено за завршетак ликвидације; друге чињенице од значаја за спровођење ликвидације.

Усвојени почетни ликвидациони извештај региструје се у складу са Законом о регистрацији. Ликвидациони управник не може отпочети са плаћањима ради намирења поверилаца нити са исплатама члановима друштва пре регистрације почетног ликвидационог извештаја, осим плаћања обавеза из текућег пословања друштва.

Ликвидациони управник у току ликвидације подноси годишње ликвидационе извештаје о својим радњама на усвајање, са образложењем разлога због којих се ликвидација наставља, а није завршена, најкасније у року од три месеца по истеку сваке пословне године (чл. 537. Закона о привредним друштвима). Годишњи ликвидациони извештаји региструју се у складу са Законом о регистрацији.

5. УТВРЂИВАЊЕ ПОРЕЗА НА ДОБИТ ПРАВНИХ ЛИЦА У ПОСТУПКУ ЛИКВИДАЦИЈЕ

На дан отварања поступка ликвидације састављају се ванредни финансијски извештаји за период од 1. јануара до дана отварања поступка ликвидације. Ови финансијски извештаји састављају се по прописима о рачуноводству и ревизији и достављају Агенцији за привредне регистре у року од 60 дана. Утврђивање и плаћање пореза на добит уређено је одредбама чл. 34. до 37. Закона о порезу на добит правних лица.³ Добит утврђена у поступку ликвидације обвезника подлеже опорезивању, а утврђује се као позитивна разлика имовине обвезника са краја и са почетка ликвидационог поступка, односно као разлика имовине у току трајања ликвидационог поступка за који се подносе пореска пријава и порески биланс, утврђени у финансијским извештајима поднетим у складу са прописима којима се уређује рачуноводство и ревизија. Дакле, ради се о нето имовини – разлици између вредности имовине и обавеза привредног друштва, и то позитивна разлика имовине (укупне имовине) обвезника са краја и са почетка ликвидационог поступка.⁴

Обвезник над којим се отвара поступак ликвидације дужан је да надлежном пореском органу поднесе пријаву и порески биланс у складу са прописима којима се уређује рачуноводство и ревизија, и то:

- 1) са стањем на дан отварања поступка ликвидације – у року од 15 дана од дана достављања финансијских извештаја;

³ *Службени гласник Републике Србије*, бр. 25/01, 80/02, 43/03, 80/04, 18/10.

⁴ Мишљење Министарства финансија Републике Србије, бр. 430-07-00332/2006-04 од 11. 12. 2006. године, у вези са утврђивањем обавезе на име пореза на добит предузећа у току спровођења поступка ликвидације и стечаја.

2) са стањем на дан окончања поступка ликвидације – у року од 15 дана од дана достављања финансијских извештаја.

Одредбом чл. 34. Ст. 4. Закона о порезу на добит прописано је да период за који се утврђује основица одговара стварном трајању поступка ликвидације, али не може бити дужи од једне године, с тим што, уколико се поступак пренесе у наредну годину, обвезник саставља и порески биланс са стањем на дан 31. децембра текуће године, који се подноси у року од 10 дана од дана истека рока прописаног за подношење финансијских извештаја.

Ако је, на пример, поступак ликвидације отворен 31. 8. 2011. а окончан 15. 3. 2012. године, порески биланси (и пореске пријаве) састављају се:

– за период од 1. 1. до 31. 8. 2011. године;

– за период од 31. 8. до 31. 12. 2011. тако што се опорезива добит утврђује као разлика у вредности имовине на дан 31. 12. 2011. и вредности имовине на дан 31. 8. 2011. године. У овом пореском билансу не утврђују се капитални добици и губици у складу са чл. 35. и 36. Закона о порезу на добит;

– за период од 1. 1. до 15. 3. 2011. тако што се опорезива добит утврђује као разлика у вредности имовине на дан 15. 3. 2011. и вредности имовине на дан 1. 1. 2011. године, при чему вредност имовине на дан 1. 1. 2011. одговара вредности имовине на дан 31. 12. 2010. године. У овом пореском билансу утврђују се капитални добици и губици у складу са чл. 35. и 36. Закона о порезу на добит.

Порески период за који се обрачунава порез на добит је пословна година. Пословна година је календарска година, осим у случају престанка или отпочињања обављања делатности у току године, укључујући и покретање поступка ликвидације у складу са одредбом чл. 38. Закона о порезу на добит правних лица (у даљем тексту: Закон о порезу на добит). Порески период за који се обрачунава порез на добит је пословна година, при чему је пословна година у случају покретања поступка ликвидације краћа од календарске године.

Ликвидациони управник дужан је да најдоцније у року од 15 дана од дана покретања поступка обезбеди обрачун доспелих пореских обавеза ради наплате из ликвидационе масе, и да о томе обавести надлежни порески орган (чл. 70. Закона о порезу на добит). Надлежни порески орган доноси решење којим се утврђује висина пореске обавезе у року од 30 дана од дана пријема пореске пријаве из чл. 34. ст. 3. и 4. Закона о порезу на добит. Решење по поднетој пореској пријави из чл. 40. ст. 4. овог закона надлежни порески орган доноси у року од 15 дана од дана пријема пријаве. Порез утврђен решењем надлежног пореског органа, порески обвезник

је дужан да уплати у року од 15 дана од дана када му је решење достављено (чл. 70а Закона о порезу на добит).

Порески биланс са стањем **на дан отварања** поступка ликвидације саставља се за период од 1. јануара до дана отварања поступка ликвидације. Под даном отварања поступка ликвидације подразумева се дан наведен у решењу Агенције о покретању поступка ликвидације. **Дан окончања поступка** ликвидације је дан наведен у решењу Агенције о окончању поступка ликвидације.

Не постоје никакве разлике у начину исказивања података у обрасцу пореског биланса привредног друштва које спроводи поступак ликвидације, у односу на порески биланс који се саставља у току редовног пословања привредног друштва.⁵ Порески биланс на дан отварања поступка ликвидације саставља се у складу са одредбама које важе за годишњи порески биланс.

Пошто се у току поступка ликвидације утврђивање и плаћање пореза на добит врши по посебним одредбама Закона о порезу на добит, у пореској пријави се не утврђује износ за плаћање аконтације тог пореза.

Расходи по основу исправке вредности потраживања се признају за пореске сврхе ако се ради о исправци вредности потраживања за које је од рока за наплату протекло више од 60 дана.

5.1. Документи који се састављају након исплате поверилаца

Након исплате поверилаца, ликвидациони управник саставља:

- 1) завршни ликвидациони биланс;
- 2) извештај о спроведеној ликвидацији;
- 3) писану изјаву да је упутио обавештење свим познатим повериоцима, као и да су све обавезе друштва по основу пријављених потраживања измирене у потпуности и да се против друштва не воде други поступци;
- 4) предлог одлуке о расподели ликвидационог остатка друштва.

Завршни ликвидациони биланс саставља се и региструје у складу са прописима којима се уређује рачуноводство и ревизија. Ортаци, комплементари, односно скупштина усваја наведене документе и доноси одлуку о окончању ликвидације. Друштво не може донети одлуку о окончању ликвидације пре правноснажног окончања свих поступака који за правну последицу могу имати било какву обавезу друштва и измирења свих тих обавеза.

---

⁵ Правилник о садржају пореских биланса и другим питањима значајним за начин утврђивања пореза на добит правних лица, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 99/10, 8/11.

Ликвидациони управник завршава текуће послове друштва, наплаћује потраживања, измирује обавезе и уновчава имовину друштва. Применом одредбе чл. 34. ст. 2. Закона о порезу на добит утврђује се основица за плаћање пореза на добит. У случају продаје имовине по нижој цени од вредности по којој је исказана приликом отварања поступка, отписа потраживања, расходања и уништавања имовине која не може да се прода долази до умањења имовине. Плаћање обавеза према добављачима (одлив новца) такође смањује имовину. Да ли ће доћи до опорезиве добити зависи и од тога колико реално се процени тржишна вредност имовине у билансу приликом отварања поступка. Ако је имовина на отварању поступка прецењена, приликом њеног уновчења доћи ће до смањења имовине на крају поступка и обрнуто.

Губитак из пореских биланса ранијих година не може се користити у току поступка ликвидације јер пореску основицу чини позитивна разлика постигнута у поступку уновчења имовине у току ликвидације у односу на њену првобитно процењену тржишну вредност. Пореску основицу у поступку ликвидације не треба кориговати за наведене разлике у вредностима имовине по основу обрачуна пореске и рачуноводствене амортизације јер се признаје умањење вредности имовине по основу рачуноводствене амортизације.

У пореску пријаву не уносе се подаци о пореским ослобођењима, односно о пореским кредитима по основу улагања у основна средства, с обзиром на то да се поуздано зна да ће доћи до њиховог отуђења и губитка права на порески кредит.

Отуђење основних средстава

У складу са одредбом чл. 48. ст. 6. Закона о порезу на добит, у случају отуђења основних средстава пре истека рока од три године од дана набавке порески обвезник губи право на порески кредит и дужан је да даном подношења пореске пријаве за наредни порески период, у тој пореској пријави обрачуна као и да плати порез који би платио да није користио порески кредит, индексан од дана подношења пореске пријаве за порески период у којем је остварио право на порески кредит, до дана отуђења, стопом раста цена на мало према подацима републичког органа надлежног за послове статистике.⁶

Иста одредба се примењује и у случају да је након спроведеног поступка ликвидације над обвезником (после измирења потраживања пове-

---

⁶ Мишљење Министарства финансија Републике Србије, бр. 413-00-0424/2010-04 од 18. 5. 2010. године.

рилага и других потраживања) преостала основна средства по основу којих је остварио право на порески кредит (из чл. 48. Закона о порезу на добит), када се као имовина расподељује од стране ликвидационог управника члановима друштва, а пре истека рока од три године од дана набавке тих основних средстава.

Додељивање ПИБ привредним друштвима у ликвидацији

Ради идентификације пореских обвезника Пореска управа додељује порески идентификациони број (ПИБ), пореским обвезницима – физичким лицима, предузетницима, правним лицима. Имајући у виду да покретање поступка ликвидације у складу са Законом о привредним друштвима нема за последицу промену идентитета правног лица, према одредби чл. 24. до 26. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, правном лицу у ликвидацији се не додељује нови ПИБ.⁷

5.2. Опорезивање ликвидационог остатка

Имовина која преостане после подмирења поверилаца изнад вредности уложеног капитала је ликвидациони остаток и сматра се капиталним добитком (чл. 35. Закона о порезу на добит). Ако је вредност уложеног капитала већа од ликвидационог остатка, сматра се да је остварен капитални губитак. Ликвидациони остаток треба да се искаже у пореском билансу привредног друштва у ликвидацији. У случају када је имовина која преостане после подмирења поверилаца, изнад вредности уложеног капитала, сматра се да је остварен капитални добитак друштва у поступку ликвидације, при чему се приликом утврђивања капиталног добитка, имовина која преостане после подмирења поверилаца, ставља у однос са укупним капиталом обвезника, што значи да се узимају у обзир све промене на капиталу (у смислу повећања, односно смањења основног капитала) обвезника, извршене од момента оснивања привредног друштва до момента отварања поступка ликвидације.⁸

Утврђени износ капиталног добитка или капиталног губитка уноси се у порески биланс. Иако је у финансијским извештајима исказана добит,

⁷ Мишљење Министарства финансија Републике Србије, дана 16. 7. 2008. године, бр. 413-00-01382/2008-04; Закон о пореском поступку и пореској администрацији, *Службени гласник Републике Србије*, 80/2002, 84/2002, 23/2003, 70/2003, 55/2004, 61/2005, 85/2005, 62/2006, 63/2006, 61/2007, 20/2009, 72/2009, 53/2010, 101/2011, 2/2012.

⁸ Мишљење Министарства финансија Републике Србије, бр. 430-00-00130/2010-04 од 21. 10. 2010. године.

ово правно лице неће платити порез на добит на тај износ јер у поступку ликвидације основица пореза на добит се не утврђује на основу резултата у билансу успеха, већ применом основице на коју се плаћа порез на добит а то је разлика између имовине на крају и на почетку поступка ликвидације.

6. ОСТАЛЕ ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ У ПОСТУПКУ ЛИКВИДАЦИЈЕ

Поступак ликвидације закључује се пошто привредно друштво у ликвидацији измири све своје обавезе, па према томе и обавезе према Пореској управи. После доношења одлуке о покретању поступка ликвидације над привредним друштвом које је обвезник пореза на додату вредност (ПДВ), то друштво смањује обим привредних активности тако да врши само послове везане за спровођење ликвидационог поступка, као што су продаја имовине, плаћање поверилаца, наплата потраживања и друге послове нужне за ликвидацију друштва. Привредно друштво у ликвидацији покретањем поступка ликвидације не мења статус обвезника ПДВ и наставља да обрачунава ПДВ на промет добара и услуга.

Пошто се од дана отварања поступка ликвидације пословном имену привредног друштва додају речи „у ликвидацији”, обвезник је дужан да у складу са чл. 38. ст. 4. Закона о ПДВ, у року од пет дана од дана настале промене надлежном пореском органу достави писмено обавештење о том податку у евиденционој пријави.

Одредбом чл. 40. Закона о ПДВ прописано је да пре брисања из регистра привредних субјеката, обвезник који престане са обављањем делатности дужан је да, најкасније у року од 15 дана пре брисања из регистра надлежном пореском органу поднесе захтев за брисање из евиденције обвезника за ПДВ. Надлежни порески орган спроводи поступак и издаје потврду о брисању из евиденције за ПДВ. Без наведене потврде орган надлежан за вођење регистра не може извршити брисање обвезника из регистра.

У случају да у поступку ликвидације сва имовина није уновчена, потребно је пре подношења захтева надлежном пореском органу за брисање привредног друштва из евиденције обвезника ПДВ одредити начин поступања са том имовином, пошто се у поступку престанка привредног друштва сматра да је имовина променила власника и да по том основу постоји обавеза обрачунавања ПДВ који треба исказати у пореској пријави која се подноси за порески период који претходи дану брисања из евиденције обвезника ПДВ.

Пре подношења захтева за брисање из евиденције ПДВ потребно је надлежном пореском органу поднети пореску пријаву за обавезе по основу ПДВ у року од 10 дана по истеку пореског периода. Закон о ПДВ у том погледу не прописује никакве изузетке за обвезнике који су у поступку ликвидације.

Отварањем поступка ликвидације над привредним друштвом не престаје ни обавеза плаћања пореза на имовину. У току ликвидационог поступка привредно друштво у ликвидацији плаћа порез на имовину на основицу у складу са Законом о порезима на имовину коју чини тржишна вредност непокретности на дан 31. децембра године која претходи години за коју се утврђује и плаћа порез на имовину.⁹ Овај закон не предвиђа никакве изузетке у вези са плаћањем пореза на имовину за привредна друштва у ликвидацији. Одредбом чл. 34. Закона о порезима на имовину прописано је да је обвезник пореза на имовину дужан да поднесе пореску пријаву са тачним подацима до 31. марта године за коју се врши утврђивање пореза. На имовину коју стекне, започне или престане да користи у току године или му по другом основу настане или престане пореска обавеза, обвезник подноси пореску пријаву у року од 10 дана од дана настанка такве промене. Пошто се у току ликвидационог поступка отуђује имовина која подлеже плаћању пореза на имовину, то значи да у току спровођења тог поступка треба пријавити све промене које се односе на продају имовине.

Порез на имовину, према одредби чл. 39. Закона о порезима на имовину утврђују се решењем органа, јединице локалне самоуправе, а годишњи износ обавезе пореза на имовину плаћа се тромесечно у року од 45 дана од дана почетка тромесечја. Међутим, пошто се отварањем поступка ликвидације све обавезе сматрају доспелим, то практично значи да се годишња обавеза плаћања пореза за привредно друштво у ликвидацији сматра доспелом даном пријема пореског решења и не може се плаћати тромесечно. Према томе, ликвидациони управник обавезан је да пре подношења захтева за брисање привредног друштва измири обавезе на име пореза на имовину. Непокретности које нису продате у ликвидационом поступку преносе се по окончању ликвидационог поступка правним следбеницима ликвидираниог привредног друштва.

Одредбом чл. 23. ст. 1. т. 1. Закона о порезима на имовину прописано је да се порез на пренос апсолутних права, између осталог, плаћа код преноса уз накнаду стварних права на непокретности из чл. 2. ст. 1. т. 1.

⁹ *Службени гласник Републике Србије*, бр. 26/01, 45/02, 80/02, 80/02, 135/04, 61/07, 5/09, 101/10, 24/11.

до 5. овог закона. Према одредби чл. 24. тог закона, преносом уз накнаду, у смислу наведене одредбе, између осталог, сматра се и пренос уз накнаду целокупне имовине правног лица у случају његове редовне продаје или ликвидације.

Одредбом чл. 24. ст. 1. т. 1. Закона о порезима на имовину прописано је да се преносом уз накнаду, у смислу чл. 23. овог закона сматра и пренос по основу правоснажне судске одлуке или другог акта државног органа. Дакле, порез на пренос апсолутних права плаћа се и у случају стицања својине на непокретности – пословном простору, на основу правоснажне судске одлуке о ликвидацији. У сваком случају порески орган на основу чињеничног стања утврђује постоји ли пореска обавеза по овом основу.¹⁰ Обвезник плаћања овог пореза, према одредби чл. 25. ст. 5. Закона о порезима на имовину је лице на које се преноси апсолутно право.

У току ликвидационог поступка друштво у ликвидацији обрачунава и плаћа порез на зараде запослених, као и доприносе за обавезно социјално осигурање, укључујући и накнаде по уговорима о делу, ауторским и другим уговорима.

Одредбом чл. 23. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање, прописано је да основица доприноса за осниваче, односно чланове привредног друштва који нису засновали радни однос са тим друштвом чини опорезива добит.¹¹ За осниваче који су у радном односу са друштвом чији су оснивачи, основицу доприноса чини њихова бруто зарада.

7. ОКОНЧАЊЕ ЛИКВИДАЦИЈЕ, ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ И РАСПОДЕЛА ЛИКВИДАЦИОНОГ ОСТАТКА

Имовина друштва у ликвидацији која преостане после измирења свих обавеза друштва је ликвидациони остатак који се расподељује члановима друштва у складу са одлуком о расподели ликвидационог остатка (чл. 541. Закона о привредним друштвима). Ако оснивачким актом, односно статутом или једногласном одлуком ортака, комплементарара, односно скупштине није другачије одређено, расподела се врши на следећи начин:

¹⁰ Мишљење Министарства финансија и економије бр. 430–01–00064/2003–04 од 1. 4. 2003.

¹¹ *Службени гласник Републике Србије*, бр. 84/2004, 61/2005, 62/2006, 5/2009, 52/2011, 101/2011.

- 1) ортацима, комплементарима и командиторима и члановима друштва са ограниченом одговорношћу сразмерно њиховим уделитема у друштву;
- 2) акционарима са преференцијалним акцијама који имају право приоритета у односу на ликвидациони остатак, а након њихове исплате акционарима са обичним акцијама сразмерно учешћу њихових акција у укупном броју обичних акција у друштву.

У случају спора између чланова друштва у вези са расподелом ликвидационог остатка, ликвидациони управник одлаже ту расподелу до правноснажног окончања спора.

Ликвидација се окончава доношењем одлуке о окончању ликвидације (чл. 543. Закона о привредним друштвима). По окончању ликвидације друштво се брише из регистра привредних субјеката у складу са Законом о регистрацији.

Ако ортаци, комплементари, односно скупштина не донесу одлуку о усвајању докумената које је доставио ликвидациони управник (завршни ликвидациони биланс; извештај о спроведеној ликвидацији; писану изјаву да је упутио обавештење свим познатим повериоцима, као и да су све обавезе друштва измирене у потпуности и да се против друштва не воде други поступци; предлог одлуке о расподели ликвидационог остатка друштва), у року од 60 дана од дана подношења тих докумената на усвајање, ту одлуку може заменити писана изјава ликвидационог управника о неусвајању тих докумената.

Пословне књиге и документа друштва које је брисано услед окончања ликвидације чувају се у складу са прописима којима се уређује архивска грађа, а име и адреса лица коме су пословне књиге и документа поверени на чување региструју се у складу са Законом о регистрацији.

Ликвидациони управник одговара за штету коју причини у вршењу своје дужности члановима друштва и повериоцима друштва, а ово потраживање застарева у року од три године од дана брисања друштва из регистра (чл. 544. Закона о привредним друштвима).

По окончању ликвидације ортаци и комплементари одговарају неограничено солидарно за обавезе друштва у ликвидацији и након брисања друштва из регистра привредних субјеката (чл. 545. ЗПД). Командитори, чланови друштва с ограниченом одговорношћу и акционари акционарског друштва одговарају солидарно за обавезе друштва у ликвидацији и након брисања друштва из регистра привредних субјеката, до висине примљеног износа из ликвидационог остатка. Потраживања поверилаца застаревају у року од три године од дана брисања друштва из регистра.

8. ЗАКЉУЧАК

Привредно друштво има посебан порески третман у погледу опорезивања добити у поступку ликвидације. За време ликвидације друштва не исплаћује се учешће у добити, односно дивиденде нити се имовина друштва расподељује члановима друштва пре исплате свих потраживања поверилаца. Ликвидација друштва покреће се одлуком власника која се региструје код Агенције за привредне регистре.

У одлуци о покретању ликвидације друштво именује ликвидационог управника који заступа друштво у ликвидацији и одговоран је за законитост пословања друштва. У поступку ликвидације привредно друштво не може да предузима нове послове, већ само послове везане за спровођење ликвидационог поступка, као што су радње на окончању послова започетих пре почетка ликвидације, радње потребне за спровођење ликвидације, продаја имовине, плаћање поверилаца, наплата потраживања и друге послове нужне за ликвидацију друштва.

У току ликвидације друштво одлуком власника може обуставити ликвидацију и наставити са пословањем само у случају да је друштво намирило у потпуности све повериоце. Ако се из почетног ликвидационог биланса или почетног ликвидационог извештаја утврди да имовина друштва није довољна за намирење свих потраживања поверилаца (презадуженост), ликвидациони управник је дужан да надлежном суду поднесе предлог за покретање стечаја

Утврђивање и плаћање пореза на добит уређено је одредбама чл. 34. до 37. Закона о порезу на добит. Добит утврђена у поступку ликвидације обвезника подлеже опорезивању, а утврђује се као позитивна разлика имовине обвезника са краја и са почетка ликвидационог поступка.

Према одредбама чл. 38. Закона о порезу на добит, порески период за који се обрачунава порез на добит је пословна година, при чему је пословна година у случају покретања поступка ликвидације краћа од календарске године. Обвезник над којим се отвара поступак ликвидације дужан је да надлежном пореском органу поднесе пријаву и порески биланс, са стањем на дан отварања поступка ликвидације. Дан окончања поступка ликвидације је дан наведен у решењу Агенције о окончању поступка ликвидације. У току трајања ликвидационог поступка не плаћају се аконтације пореза на добит пошто се у току поступка ликвидације утврђивање и плаћање пореза на добит врши по посебним одредбама Закона о порезу на добит. Порески обвезник који у ликвидационом поступку отуђује основна средства пре истека прописаног рока од три године,

дужан је да обрачуна и плати неплаћени порез који је користио по основу набавке основних средстава.

Имовина која преостане после подмирења поверилаца изнад вредности уложеног капитала је ликвидациони остатак и сматра се капиталним добитком. Иако је у финансијским извештајима исказана добит, правно лице неће платити порез на добит јер у поступку ликвидације основица пореза на добит се не утврђује на основу резултата у билансу успеха већ основицу пореза на добит чини разлика између имовине на крају и на почетку ликвидационог поступка.

Поступак ликвидације закључује се пошто привредно друштво у ликвидацији измири све своје обавезе, па према томе и обавезе према Пореској управи. Привредно друштво у ликвидацији покретањем поступка ликвидације не мења статус обвезника ПДВ и наставља да обрачунава ПДВ на промет добара и услуга, као и порез на имовину, порез на зараде запослених, као и доприносе за социјално осигурање до окончања ликвидације.

ЛИТЕРАТУРА

- Мишљење Министарства финансија и економије бр. 430-01-00064/2003-04 од 1. 4. 2003.
- Мишљење Министарства финансија Републике Србије, бр. 430-07-00332/2006-04 од 11. 12. 2006. године, у вези са утврђивањем обавезе на име пореза на добит предузећа у току спровођења поступака ликвидације и стечаја.
- Мишљење Министарства финансија Републике Србије, бр. 413-00-01382/2008-04 од 16. 7. 2008. године.
- Мишљење Министарства финансија Републике Србије, бр. 413-00-0424/2010-04 од 18. 5. 2010. године.
- Мишљење Министарства финансија Републике Србије, бр. 430-00-00130/2010-04 од 21. 10. 2010. године.
- Правилник о садржају пореских биланса и другим питањима значајним за начин утврђивања пореза на добит правних лица, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 99/10, 8/11.
- Закон о доприносима за обавезно социјално осигурање, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 84/04, 61/05, 62/06, 5/09, 52/11, 101/11.
- Закон о пореском поступку и пореској администрацији, *Службени гласник Републике Србије*, 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05, 62/06, 63/06, 61/07, 20/09, 72/09, 53/10, 101/11, 2/12.
- Закон о порезима на имовину, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 26/01, 45/02, 80/02, 80/02, 135/04, 61/07, 5/09, 101/10, 24/11.

- Закон о порезу на добит правних лица, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 25/01, 80/02, 43/03, 84/04, 18/10.
- Закон о приватизацији, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 38/01, 18/03, 45/05, 123/07, 30/10.
- Закон о привредним друштвима, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 36/11, 99/11.
- Закон о регистрацији привредних субјеката, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 55/04, 61/05, 111/09.

NEW EU GUIDELINES ON THE APPLICATION OF RULES ON STATE AID FOR THE DEVELOPMENT OF BROADBAND NETWORKS

Prof. Hasiba Hrustić, Ph. D
The Centre for Law and Financial Research, Belgrade

Summary

Liquidation of company starts with the owner decision and need to be registered at the Agency for economic register. The liquidation procedure of the company does not allow for dividend payment or distribution of property to owner before payment of all claims to creditors.

Determining and payment of profit tax is regulated by the special provisions of The Law on profit tax for legal entity. Profit in the liquidation procedure is subject to taxation, and tax base is the positive difference of taxpayer's property between the end and the beginning of the liquidation procedure.

As far as the other tax obligation is concerned, a company in liquidation does not change VAT status and continues to pay VAT on turnover of goods and services. With the liquidation procedure the obligation of tax on property or tax on salary and social contribution for employee and owner shall not cease to exist.

Keywords: liquidation, company, tax, liquidation balance

**KATEDRA SA TEMOM: KOMENTAR NOVOG ZAKONIKA
O KRIVIČNOM POSTUPKU**

Dana 25. aprila 2013. godine u prostorijama Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu održana je katedra AKV na kojoj je predstavljen *Komentar Zakonika o krivičnom postupku* u izdanju JP „Službeni glasnik”, Beograd (2012).

Na promociji knjige su učestvovali uvodničar i jedan od recenzenta komentara prof. dr Božidar Banović, vanredni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu, i autori komentara prof. dr Goran P. Ilić, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, dr Miodrag Majić, sudija Apelacionog suda u Beogradu, i dr Slobodan Beljanski, advokat u Novom Sadu.

Nakon uvodnog izlaganja i obraćanja autora usledila je dinamična rasprava o novim zakonskim rešenjima i potencijalnim problemima koje advokatura vidi u primeni novog Zakonika o krivičnom postupku.

U nastavku sledi tekst uvodničara i recenzenta prof. dr Božidara Banovića.

Dejan Ukropina

KOMENTAR ZAKONIKA O KRIVIČNOM POSTUPKU

Poštovane kolegice i kolege,

velika mi je čast i zadovoljstvo što imam priliku da u svojstvu korecenzenta pred ovim uvažanim skupom kažem nekoliko reči o *Komentaru ZKP* i njegovim autorima, našim kolegama, prof. dr Goranu Iliću, dr Miodragu Majiću, dr Slobodanu Beljanskom i mr Aleksandru Trešnjevu.

Pred dilemom da li da prvo govorim o autorima ili o *Komentaru*, opredelio sam se da, na početku, kažem nekoliko reči o autorima, jer kvalitet ovog *Komentara* još jedna je potvrda onoga što ću o autorima reći.

Pre svega, radi se o uvažanim i uglednim imenima pravničke profesije, sa zavidnim teorijskim i praktičnim iskustvom u krivičnopravnoj oblasti. Kompetentnost autora i njihov dosadašnji doprinos krivičnopravnoj teoriji i praksi, mogu slobodno reći, spada u red notornih činjenica. Kolege Ilić, Beljanski i Majić bili su ujedno članovi radne grupe koje je sačinila Nacrt zakonika o krivičnom postupku. I to ne pasivni članovi, već članovi čiji je doprinos prepoznatljiv, kako u pojedinim delovima zakonskog teksta, tako i u aktivnom učešću u tumačenju novog koncepta zakonika i njegovih odredbi tokom javne rasprave, ali i nakon stupanja Zakonika na snagu i početka njegove primene. Uloga tvorca zakonskog teksta omogućila je autorima da nas, čitaocima ovog *Komentara*, na autentičan način, iz prve ruke, upoznaju sa različitim verzijama pojedinih normi, dilemama koje su članovi radne grupe imali, kao i sa razlozima koji su prevagnuli u konačnom opredeljivanju za određeno rešenje. Ovo se naročito odnosi na potpuno nova zakonska rešenja, koja do sada nisu egzistirala u domaćem zakonodavstvu i praksi, što će doprineti njihovom potpunijem razumevanju, omogućavajući njihovu što pravilniju primenu. Ujedno, na taj način pruža se prilika da budu uočene i određene nedoslednosti ili nedovoljno jasna zakonska rešenja, što predstavlja putokaz za njihovu *de lege ferenda* izmenu ili dopunu.

Moram ovde da iznesem i jedan lični utisak. Tokom nastajanja zakonskog teksta, ali i teksta ovog *Komentara*, u više navrata imao sam prilike da se neposredno uverim sa kolikim entuzijazmom i posvećenošću su autori pristupali i jednom i drugom poslu. Na takvom pristupu možemo svi da im se zahvalimo, jer pred nama je štivo koje će biti čitano, koje nećemo odlagati na policu da skuplja prašinu, kojem ćemo se vraćati bilo citirajući ga u naučnim i stručnim radovima, bilo primenjujući u praksi odredbe Zakonika o krivičnom postupku.

Sada bih nešto rekao i o tekstu *Komentara*, odnosno ZKP-u koji mu je prethodio. Istorijski posmatrano počev od Zakonika o sudskom krivičnom postupku iz 1929. pa do Zakonika čiji *Komentar* je danas pred nama – bilo je sedam integralnih kodifikacija (1929, 1948, 1953, 1976, 2001, 2005. i 2011). Zakonikom o krivičnom postupku iz 2011. smatram da se čini najveći zaokret do sada, jer se njime prelazi na gotovo čisti angloamerički akuzatorski procesni sistem, sa svim elementima stranačkog modela i raspravnog načela nakon podizanja optužnice. U stručnoj i opštoj javnosti se kao osnovna odlika novog ZKP-a uobičajeno ističe uvođenje tužilačke istrage. Iako ona predstavlja jednu od najprepoznatljivijih novina, ZKP je izraz nastojanja da se, saglasno pravu na pravično suđenje kao temeljnom standardu vladavine prava, dosledno promovise stranački postupak i nepristrasnost suda, što je nužno imalo za posledicu odustajanje od tradicionalno prihvaćene inkvizitorske uloge suda u utvrđivanju činjenica u krivičnom postupku. Usled toga bilo je nužno izmeniti postojeće ili uvesti nove procesne institute, kao što su proširenje mogućnosti nagodbe javnog tužioca i okrivljenog, obavezna sudska kontrola optužnice, pripremno ročište, stavljanje u prvi plan dokazne raspravnosti stranaka na glavnom pretresu, unakrsno ispitivanje svedoka, svođenje *ex officio* postupanja suda na meru koja ne dovodi u pitanje njegovu nepristrasnost i slično. Kako su i sami autori svojevremeno konstatovali

„Otpor sa kojim je u stručnim krugovima dočekan prelazak na tzv. tužilačku istragu, iako baziran na principijelnom stavu o prednostima sudskog krivičnog postupka u celini, nije bio lišen razloga praktične prirode, proisteklih iz nepoverenja u spremnost javnog tužilaštva da istragu vodi na objektivan način, uz puno poštovanje prava druge strane. Novi model istrage i nova uloga suda u dokazivanju, međutim, logična su posledica novog i odlučujućeg približavanja akuzatorskom postupku i raspravnom načelu. Primena novog Zakonika neće biti laka, i to ne zbog njegove strukture ili nerazgovetnosti njegovog sadržaja, već zbog vrste pravnog obrazovanja, stečenih navika, nedostatka kadrova, a ponajpre zbog sociopsihološkog fenomena koji bismo mogli nazvati nedostatkom kulture nepristrasnosti.”

Komentar koji je pred nama, u izdanju „Službenog glasnika”, sadrži ukupno 1128 strana štampanog teksta, od čega 32 strane zauzima registar pojmova, skraćenice sudova i opštih pravnih akata, zatim 6 strana zauzima spisak opštih pravnih akata koje su autori koristili, a sadržaj i spisak literature 22 strane.

Ono što je naročito značajno i na šta bih vam skrenuo posebnu pažnju jeste činjenica da tekst *Komentara* obiluje domaćom i inostranom sudskom praksom. S obzirom da je Zakonik o krivičnom postupku početkom prošle godine počeo da se primenjuje u postupcima za krivična dela organizovanog kriminala

i ratnih zločina, obimnija sudska praksa proistekla iz njegove primene još uvek ne postoji. Međutim, većina novih sudskih odluka, donesenih nakon početka primene Zakonika o krivičnom postupku, uvrštena je u tekst *Komentara*. Pored toga, u *Komentar*u su sadržane brojne izuzetno aktuelne odluke sudova koje se mogu primeniti u oblastima koje nisu bitnije menjane. Posebno treba istaći da *Komentar* sadrži praksu Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava koja predstavlja referentni okvir za postupanje redovnih sudova u vezi sa standardima ljudskih prava u krivičnom postupku. Sve ovo biće od posebnog značaja za sudije, tužioce i advokate koji će primenjivati ovaj zakonski tekst, naročito zbog toga što u mnogim delovima nije moguće pronaći analogiju sa ranijim zakonskim rešenjima.

Prema načinu pisanja, tekst *Komentara* je prvenstveno namenjen onima koji će nova zakonska rešenja primenjivati u praksi. Umesto opširnih teorijskih analiza pojedinih pravnih instituta, autori su se opredilili za jezgrovita i praktična objašnjenja procesnih situacija i dilema koje mogu nastati u vezi sa primenom određene zakonske odredbe. U značajnom broju slučajeva čitaocu su izloženi različiti stavovi koje je sudska praksa imala o određenom pitanju, uz opredeljivanje autora za onaj, koji prema njihovom mišljenju, ima najviše opravdanja. Ovo, međutim, ne znači da su autori zanemarili i teorijsko sagledavanje određenih pitanja. Ovaj *Komentar* nudi obilje materijala i čitaocima koji se krivičnim procesnim pravom bave prvenstveno iz ugla teorije, nudeći nov pogled na procesne institute koji do sada nisu bili svojstveni domaćem krivičnom postupku. Vokacije autora, od kojih je jedan advokat, drugi profesor krivičnog procesnog prava i sudija Ustavnog suda, a preostala dvojica sudije krivičari, omogućile su pravilan i uravnotežen pristup materiji u kojem teorijski pogled zauzima onoliko prostora koliko je neophodno za praktičnu primenu Zakonika o krivičnom postupku.

Zbog svega što sam prethodno rekao, mislim da delim uverenje naučne i stručne javnosti, a kao korecenzent sigurno delim uverenje svojih uvaženih kolega Miodraga Simovića i Draga Radulovića, da će ovaj *Komentar* biti nezaobilazna literatura na pravnim fakultetima, ne samo u Srbiji, već i šire, za pravosudne ispите, za obuku sudija, tužilaca i advokata koja je u toku, a prvenstveno za pravilnu primenu novog Zakonika o krivičnom postupku, kao i za razumevanje novog modela postupka i njegovih posledica u pravosudnom sistemu.

Na kraju, poželeo bih autorima, ali i nama kao čitaocima, nova izdanja ovog *Komentara*. Pre svega jer sam siguran da tiraž od 300 primeraka neće ni izbliza biti dovoljan da zadovolji aktuelne potrebe naučne i stručne javnosti za ovim štivom. Pored toga, praksa primene novog ZKP-a, pogotovo u redovnim postupcima, pružiće novi materijal autorima za kritičku analizu zakonskog teksta, a samim tim i za dopunu *Komentara* aktuelnom sudskom praksom, kao i za nova teorijska sagledavanja i objašnjenja.

**ДИВЕРГЕНТНА СУДСКА ПРАКСА
И ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ**

Чл. 32. ст. 1. Устава:

ОДСТУПАЊЕ СУДА ПОСЛЕДЊЕ ИНСТАНЦЕ ОД СВОЈЕ ДОСАДАШЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ У ИСТИМ ЧИЊЕНИЧНИМ И ПРАВНИМ СИТУАЦИЈАМА ПРЕДСТАВЉА ПОВРЕДУ ПРАВА НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ ИЗ чл. 32. ст. 1. УСТАВА, ЈЕР СТВАРА ПРАВНУ НЕСИГУРНОСТ СТРАНКЕ У ПОСТУПКУ.

Образложење:

1. З. В. из Лешака је 25. августа 2009. године, преко пуномоћника Милана Станића, адвоката из Београда, Уставном суду поднео благовремену и допуштену уставну жалбу против пресуде Окружног суда у Београду Гж1 5067/08 од 21. маја 2009. године. Уставна жалба је изјављена због повреде начела забране дискриминације, права на правично суђење и права на рад, зајемчених одредбама чл. 21, чл. 32. ст. 1. и чл. 60. Устава Републике Србије.

Подносилац уставне жалбе је навео да је на основу Информације у погледу статуса одређених органа, организација и служби са подручја Аутономне покрајине Косово и Метохија, Влада Републике Србије донела Закључак 05 број 02-4586/2003-001 од 17. јула 2003. године, којим су обавезана сва министарства и посебне организације да се придржавају препорука садржаних у Информацији у којој је наведено да су запослени у државним органима, покрајинским органима, органима локалне самоуправе, јавним предузећима чији је оснивач Република Србија и јавним предузећима чији је оснивач локална самоуправа са подручја Аутономне покрајине Косово и Метохија, задржали статус запослених и остварују право на плату, односно зараду или накнаду плате у складу са закључцима Југословенског комитета за сарадњу са Цивилном мисијом Уједињених нација од 24. јануара 2000. године и 29. маја 2000. године. Даље је навео да је Информацијом такође прописано да такав статус подразумева

да запослени који живе и раде на подручју Аутономне покрајине Косово и Метохија примају плату, односно зараду у складу са законом и колективним уговором увећану за 100%.

Подносилац је истакао да је запослен као полицајац у Полицијској управи за Косовску Митровицу, да живи на подручју Аутономне покрајине Косово и Метохија и да му припада зарада увећана за 100%, али да му наведено увећање од 100% није исплаћивано, те да је из тог разлога 9. фебруара 2006. године поднео тужбу Првом општинском суду у Београду ради исплате неисплаћене зараде, али је његов тужбени захтев одбијен пресудом Првог општинског суда у Београду П 3079/08 од 12. маја 2008. године, која је потврђена пресудом Окружног суда у Београду Гж1 5067/08 од 21. маја 2009. године. Подносилац даље истиче да је дискриминисан у свом праву да дође до правичне одлуке, јер су у другим правноснажно окончаним поступцима вођеним пред Првим општинским судом у Београду и Окружним судом у Београду усвојени тужбени захтеви његових колега, а реч је о истом чињеничном и правном основу. Из наведених разлога подносилац предлаже да Уставни суд одреди правичну накнаду штете која му је причињена у висини мање исплаћене зараде, са припадајућом законском затезном каматом, мање уплаћених доприноса за пензијско и инвалидско осигурање и трошкова првостепеног и другостепеног поступка, као и трошкова поступка по уставној жалби по адвокатској тарифи.

2. Сагласно чл. 170. Устава Републике Србије, уставна жалба се може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободe зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту.

У поступку пружања уставносудске заштите, поводом испитивања основаности уставне жалбе у границама истакнутог захтева, Уставни суд утврђује да ли је у поступку одлучивања о правима и обавезама подносиоца уставне жалбе повређено или ускраћено његово Уставом зајемчено право или слобода.

Одредбама чл. 21. Устава је утврђено: да су пред Уставом и законом сви једнаки (ст. 1); да свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације (ст. 2); да је забрањена свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета (ст. 3).

Одредбом чл. 32. ст. 1. Устава, на чију повреду се указује у уставној жалби, зајемчено је сваком право да независан, непристрасан и законом

већ установљен суд, правично и у разумном року, јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка, као и о оптужбама против њега.

Одредбама чл. 60. Устава је утврђено: да се јемчи право на рад, у складу са законом (ст. 1); да свако има право на слободан избор рада (ст. 2); да су свима, под једнаким условима, доступна сва радна места (ст. 3); да свако има право на поштовање достојанства своје личности на раду, безбедне и здраве услове рада, потребну заштиту на раду, ограничено радно време, дневни и недељни одмор, плаћени годишњи одмор, правичну накнаду за рад и на правну заштиту за случај престанка радног односа и да се нико тих права не може одрећи (ст. 4); да се женама, омладини и инвалидима омогућује посебна заштита на раду и посебни услови рада, у складу са законом (ст. 5).

3. Уставни суд је из садржине уставне жалбе и увидом у приложене доказе утврдио да је подносилац уставне жалбе у поступку који је претходио уставносудском, био у идентичној правној и чињеничној ситуацију као и други тужиоци – његове колеге припадници Министарства унутрашњих послова, који су такође поднели уставне жалбе. У неколико поступака који су се водили пред Првим општинским судом у Београду, као првостепеним судом, и Окружним судом у Београду, као другостепеним судом, уједно и судом последње инстанце, Окружни суд у Београду је усвајао тужбене захтеве тужилаца – припадника Министарства унутрашњих послова, без обзира на чињеницу што су њихови захтеви били засновани на истим чињеницама и односили су се на идентична правна питања.

С обзиром на овако утврђене чињенице и околности, Уставни суд је оценио да је доносићи различите одлуке, Окружни суд у Београду, као суд последње инстанце, поводом исте чињеничне и правне ситуације, створио правну несигурност код подносиоца уставне жалбе, те да та околност сама по себи представља довољан разлог да се утврди постојање повреде права на правично суђење из чл. 32. ст. 1. Устава. Стога је Уставни суд, сагласно одредби чл. 89. ст. 1. Закона о Уставном суду (*Службени гласник РС*, бр. 109/07 и 99/11), у овом делу уставну жалбу усвојио, док је у осталом делу уставна жалба одбачена, сагласно чл. 36. ст. 1. т. 7) Закона о Уставном суду (у вези са разлозима за овакво одлучивање видети, међу многим другим, и одлуке Уставног суда: Уж-60/2009 од 10. марта 2011. године и Уж-61/2009 од 3. марта 2011. године), одлучујући као у т. 1. изреке.

(Одлука Уставног суда Уж 297/2012 од 29. 3. 2012. године.)

ЛЕКАРСКА ГРЕШКА

Чл. 154. ст. 1, 199, 200. ЗОО:

УКОЛИКО ПРИМЕНОМ МЕТОДЕ ЛЕЧЕЊА КОЈА ЈЕ У ОКВИРИМА ЗВАНИЧНЕ САВРЕМЕНЕ МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ НАПУШТЕНА И КОЈА СЕ ПРИМЕЊУЈЕ У ПАРАМЕДИЦИНСКИМ ТРЕТМАНИМА И У НАРОДНОЈ МЕДИЦИНИ ПАЦИЈЕНТ ПРЕТРПИ ШТЕТУ ОДГОВОРАН ЈЕ ЛЕКАР. У ТОМ СЛУЧАЈУ НЕ ПОСТОЈИ ПРИСТАНАК ОШТЕЋЕНОГ У СМИСЛУ чл. 163. ЗОО, ЈЕР СЕ ОШТЕЋЕНИ КАО ПАЦИЈЕНТ ОБРАЋА ЛЕКАРУ ЗА ПРУЖАЊЕ СТРУЧНЕ ПОМОЋИ ЗВАНИЧНОЈ ЛЕКАРСКОЈ ОРДИНАЦИЈИ ОПРАВДАНО ОЧЕКИВАЈУЋИ ДА ЋЕ МУ БИТИ ПРУЖЕНА КВАЛИТЕТНА МЕДИЦИНСКА УСЛУГА.

Из образложења:

Тужилац се обратио туженој, лекару опште медицине, ради уклањања тетоваже са надлактица и стомака. У периоду од 4. до 8. априла 2005. године, тужена је у својој приватној ординацији опште медицине у Л., покушала да тужиоцу применом одређене методе уклони тетоваже и за ту услугу тужилац јој је дана 8. априла 2005. године платио износ од 10.994,00 динара. Након обављене интервенције, те примењене терапије, код тужиоца је дошло до опекотина другог и трећег степена, те је даље лечење наставио у КЦ Србије. Утврђено је да оштећење коже тужиоца износи 5% укупне телесне површине, а наруженост је малог степена, трпео је страх и болове одређеног трајања и одређеног интензитета. Утврђено је да је примењена метода лечења напуштена пре више година у медицини, због болова и последица до којих може да дође, а посебно због хипертрофичних и ружних ожиљака. У оквирима савремене званичне медицинске науке ова метода лечења се не примењује, а примењује се у парамедицинским третманима и у народној медицини.

Предмет тужбеног захтева је исплата накнаде нематеријалне штете и то за претрпљене физичке болове у износу од 200.000,00 динара, за претрпљени страх у износу од 120.000,00 динара, због наружености у износу од 120.000,00 динара, као и материјалне штете у висини од 10.994,00 динара, на име трошкова лечења у смислу уклањања штетних последица 150.000,00 динара, с тим да се судска пресуда објави у дневном листу П., на терет туженог.

Првостепени суд је делимично усвојио тужбени захтев тужиоца, утврдио одговорност тужене за насталу штету (подељена одговорност на страни тужиоца 10% на страни тужене 90%) и досудио нематеријалну штету тужиоцу у укупном износу од 306.000,00 динара и то: на име претрпљених физичких болова износ од 180.000,00 динара, на име претрпљеног страха 90.000,00 динара, за наруженост 36.000,00 динара, са при-

падајућом каматом. Досудио је туженом и материјалну штету у износу од 9.845,00 динара, са каматом од 8. априла 2005. године.

Одлучујући о жалбама тужиоца и тужене, другостепени суд је побигану првостепену пресуду делимично преиначио, тако што је одбио као неоснован тужбени захтев у усвајајућем делу, решио да свака странка сноси своје трошкове спора, а потврдио првостепену пресуду у одбијајућем делу тужбеног захтева. Своју одлуку другостепени суд је засновао на становишту да је тужилац искључиво крив за насталу штету, у смислу одредбе чл. 163. Закона о облигационим односима.

Насупрот становишту другостепеног суда, ревизијски суд сматра да је тужена одговорна за штету коју тужилац трпи, с обзиром да између радње тужене – пружање нестручне лекарске помоћи и здравственог стања до кога је услед тога дошло код тужиоца, постоји узрочно-последична веза. Тужена је одговорна јер је у лечењу применила методу која више није призната од стране званичне медицине, која се примењује у парамедицинским третманима и у народној медицини. Ова метода напуштена је пре више година у званичној медицини, због болова и последица до којих може доћи, а посебно због хипертрофичних и ружних ожиљака. С наведеним у вези, тужена је дужна да тужиоцу у смислу одредбе чл. 154. ст. 1. Закона о облигационим односима (ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице), накнади штету која је настала њеном кривицом. Ревизијски суд не прихвата становиште првостепеног суда да је реч о подељеној одговорности, јер сматра да на страни тужиоца нема доприноса у настанку штете. Тужилац се обратио за пружање стручне помоћи званичној лекарској ординацији у којој тужена пружа медицинске услуге од 1994. године, оправдано очекујући да ће му бити пружена квалитетна медицинска услуга.

Тужилац има право на накнаду нематеријалне штете за душевно болове због наружености, претрпљене физичке болове и страх, према одредби чл. 200. Закона о облигационим односима. Имајући у виду интензитет и дужину трајања физичких болова и страха, ревизијски суд сматра да је првостепени суд превисоко одмерио и досудио износе за ове видове штете. Према становишту ревизијског суда, висина правичне новчане накнаде за претрпљене физичке болове износи 100.000,00 динара, за претрпљени страх 50.000,00 динара, а за наруженост 36.000,00 динара, узимајући у обзир степен умањења естетског изгледа услед присуства ожиљака на местима где су постојале тетоваже, а због чега ће тужилац морати да носи редуковану одећу, како би исте прикрио. Тужиоцу припада и материјална штета на име накнаде коју је дана 8. априла 2005. године, платио туженој за пружену лекарску услугу скидања и уклањања тетоваже. У овом делу ревизија тужиоца је основана, па је Врховни касациони суд на основу одредбе чл. 407. ст. 1. Закона о парничном поступку,

другостепену пресуду преиначио у односу на одбијајући део тужбеног захтева и одлучио као у ставу првом изреке ревизијске пресуде.

У преосталом делу, ревизија тужиоца није основана. Тужилац је тражио и обавезивање тужене на накнаду материјалне штете за лечење због уклањања штетних последица, предузете интервенције, у износу 150.000,00 динара. За овај део захтева тужилац није приложио доказе, па је применом одредбе чл. 223. Закона о парничном поступку, првостепени суд тужбени захтев у овом делу правилно одбио. Правилна је и одлука првостепеног суда којим је одбио тужбени захтев у делу да се у смислу одредбе чл. 199. Закона о облигационим односима пресуда суда објави у дневном листу П., јер је закључио да у конкретном случају нису испуњени услови прописани наведеном законском одредбом за објављивање пресуде. Стога је на основу одредбе чл. 405. ст. 1. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд ревизију тужиоца у преосталом делу одбио као неосновану и одлучио као у ставу трећем ревизијске одлуке.

(Пресуда Врховног касационог суда Рев 1296/10 од 23. 9. 2010. године.)

УМЕШАЧ СА ПОЛОЖАЈЕМ ОБИЧНОГ СУПАРНИЧАРА

У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ У КОЈЕМ ТУЖИЛАЦ ЗАХТЕВА ДА СЕ УТВРДИ ЊЕГОВО ПРАВО КОРИШЋЕЊА СТАНА, ЛИЦЕ КОЈЕ СТАНУЈЕ У ТАКВОМ СТАНУ ПО ОДЛУЦИ ТУЖИОЦА ИМА ПРАВНИ ИНТЕРЕС ДА МУ СЕ ПРИДРУЖИ КАО УМЕШАЧ, АЛИ СА ПОЛОЖАЈЕМ ОБИЧНОГ СУПАРНИЧАРА И САМОСТАЛНЕ СТРАНКЕ. ТАКАВ УМЕШАЧ НЕ МОЖЕ ДА ИЗЈАВИ РЕВИЗИЈУ ПРОТИВ ДРУГОСТЕПЕНЕ ПРЕСУДЕ КОЈОМ СЕ ОДБИЈА ЖАЛБА ТУЖИОЦА, ЈЕР СЕ ПРЕСУДА НЕ ОДНОСИ НА ЊЕГА, ВЕЋ НА СТРАНКУ.

Из образложења:

Пресудом Општинског суда у Новом Саду П. бр.1148/04 од 10. 7. 2006. године, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да је стекао право коришћења на непокретности ближе описаној у том делу изреке и да се овласти да се по основу ове пресуде може уписати као носилац права коришћења, што би тужени био дужан признати и трпети. Ставом другим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Окружног суда у Новом Саду Гж. 5010/06 од 22. 5. 2008. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбачена је жалба умешача изјављена против првостепене пресуде.

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену, у делу којим је одбијена жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда, умешач је изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући дозвољеност ревизије у смислу чл. 401. ст. 2. т. 5. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да ревизија није дозвољена.

Тужилац је поднео тужбу против туженог ради утврђења да је стекао право коришћења на стану који је предмет спора. Овакав захтев засновао је на одлуци правног претходника туженог којом је тужиоцу уступљено право на доделу стана на коришћење свом раднику. Умешач станује од 1996. године у стану који је предмет спора. Овај стан је добио од стране тужиоца као нужни смештај.

У овом случају, умешач је као лице које живи у стану који је предмет спора, имао правни интерес да се придружи на страни тужиоца (чл. 208. ст. 1. ЗПП). По оцени Врховног касационог суда, он има положај обичног супарничара (чл. 211. ЗПП) и самосталне странке. Због тога је могао побијати пресуду само у делу који се односи на њега односно у делу којим је његова жалба одбачена, а не и у делу који се односи и на другог супарничара – тужиоца. Поред тога, ванредним правним средством се може користити само она страна чија је жалба одбијена, односно она страна која је уложила благовремену и дозвољену жалбу.

Како је у овом случају умешач изјавио ревизију против пресуде Окружног суда у делу којим је одлучено о жалби тужиоца, а не у делу којим је његова жалба одбачена, те с обзиром да о жалби умешача није одлучено мериторно, по оцени Врховног касационог суда његова ревизија није дозвољена.

(Решење Врховног касационог суда Рев 242/10 од 14. 4. 2010. године.)

ПРИРОДА ПРЕСУДЕ КОЈОМ СЕ УТВРЂУЈЕ ОЧИНСТВО И ПОСЛЕДИЦА НА ОБАВЕЗУ ИЗДРЖАВАЊА

Чл. 165. ст. 2, 251. ПЗ:

ПРЕСУДА КОЈОМ СЕ УТВРЂУЈЕ ОЧИНСТВО ЈЕДНОГ ЛИЦА ЈЕ ДЕ-КЛАРАТОРНОГ КАРАКТЕРА, НЕ КОНСТИТУТИВНОГ, ШТО ЗНАЧИ ДА СЕ ПРЕСУДОМ НЕ КОНСТИТУИШЕ ОЧИНСТВО, ВЕЋ СЕ САМО УТВРЂУЈЕ. СТОГА ЈЕ ТАКВО ЛИЦЕ ДУЖНИК ИЗДРЖАВАЊА ДЕТЕТА НЕ ОД ПРАВНОСНАЖНОСТИ ПРЕСУДЕ, ВЕЋ ОД РОЂЕЊА ДЕТЕТА, ПА МАЈКА ДЕТЕТА ИМА ЗАХТЕВ ЗА РЕГРЕСИРАЊЕ ДАТОГ ИЗДРЖАВАЊА ИЗ чл. 165. ст. 2. ПЗ ПРЕМА ЊЕМУ.

Из образложења:

У првостепеном поступку је утврђено да је тужиља 12. марта 1992. године родила С. И. Пресудом Општинског суда у 3. број П... од 19. маја 2009. године је утврђено да је биолошки отац С. И. тужени, тада млт. С. И. је поверен мајци ради самосталног вршења родитељског права, а тужени је наведеном пресудом и пресудом Окружног суда у 3. број Гж... од 27. јула 2009. године, обавезан да на име издржавања тада млт. С. плаћа месечно износ од 8.000,00 динара почев од 3. септембра 2008. године. Тужени није никада доприносио издржавању сина, већ га је издржавала тужиља. С. И. је у доби од 4 године лечен од фебрилне конвулзије, а касније му је дијагностикована... Тужени од 22. јула 2005. године до краја фебруара исте године није био у радном односу. У периоду од 1. марта 2007. године до 31. децембра 2007. године је радио у ЈВП „В. ик.” 3. где је по основу зараде остварио укупно 236.523,26 динара. Од 7. априла 2007. године запослен је код истог послодавца на неодређено време, где је, закључно са августом 2008. године, по основу нето зарада примио износ од 127.414,81 динара, а зарада му се кретала између 21.455,78 и 28.654,08 динара. Тужиља је запослена у школи „С. С.”. У периоду од 2. септембра 2005. године до 31. децембра 2005. године је примила укупно 100.848,68 динара, у 2006. години је примила износ од 265.419,25 динара, а у 2007. години износ од 362.366,24 динара. У периоду од 1. јануара 2008. године до 2. септембра 2008. године на име зараде она је остварила износ од 278.786,33 динара. Износ накнаде за хранљенике односно за лица на породичном смештају за период од 1. марта 2009. године износи 17.781,00 динара.

На подлози наведеног чињеничног утврђења, првостепени суд је тужбени захтев одбио са образложењем да не постоји основ одговорности туженог за штету јер нема његове кривице за штету, а са разлога што је његово очинство утврђено и он обавезан на плаћање издржавања након истека периода за који је тражена накнада за учињено издржавање. У прилог својој одлуци првостепени суд наводи да је тужиља тужбу за утврђење очинства и плаћање издржавања против туженог могла поднети раније и избећи штету, као и да иста није доказала њену висину, те да нису испуњени услови из чл. 165. Породичног закона.

По мишљењу овог суда разлози које је дао првостепени суд нису прихватљиви. Исти је погрешно применио одредбу чл. 165. Породичног закона, последица чега је непотпуно утврђење релевантних чињеница.

Наиме, пресудом Општинског суда у 3. број П... од 19. маја 2009. године је утврђено да је тужени природни отац млт. С. И. Наведено утврђење је деклараторног карактера, што значи да је суд пресудом само утврдио постојање ове чињенице – очинства туженог над млт. С. Овај однос није судском пресудом конституисан нити је тужени постао отац у моменту доношења пресуде већ је то од рођења детета, од када је и дужник његовог издржавања по самом закону. Оба родитеља, и тужиља и туже-

ни су солидарни дужници издржавања С. И. као повериоца издржавања. Стога се на овај однос, насупротив ставу првостепеног суда, има применити одредба чл. 165. ст. 2. Породичног закона којом је прописано да ако је више лица истовремено било дужно да даје издржавање, њихова обавеза је солидарна, што значи да уколико један од солидарних дужника испуни обавезу према повериоцу у целости, он као исплатилац може тражити од сваког од осталих солидарних дужника да му накнади оно што је платио за њега. Следом реченог, како је тужила, као један од солидарних дужника, у спорном периоду од 2. септембра 2005. године до 2. септембра 2008. године, испунила обавезу издржавања С. И. у целости, иста има право да јој буде исплаћен онај део износа који је на име издржавања дала, а који је обавеза туженог. Са наведених разлога, пресуда је морала бити укинута да би чињенично стање било употпуњено и поновно одлучено о тужбеном захтеву правилном применом материјалног права.

Првостепени суд ће у поновљеном поступку, у складу са доказним предлозима странака, користећи своја овлашћења из чл. 299. Закона о парничном поступку и руководећи се истражним начелом у споровима из породичних односа из чл. 205. Породичног закона, утврдити који износ је тужила у периоду од 2. септембра 2005. године до 2. септембра 2008. године укупно дала на име издржавања млт. сина, те ће сразмерно могућностима туженог у наведеном периоду у односу на могућности тужиле (а које зависе од њихових прихода, имовине, личних потреба, обавеза да издржавају и друга лица те других околности из чл. 160. ст. 3. Породичног закона) утврдити који део укупно плаћеног на име испуњења предметне солидарне обавезе издржавања је обавеза туженог и утврдити њену висину. Кривица туженог или тужиле није од никаквог значаја за право тужиле на накнаду штете, с обзиром да се ово право заснива на одредби чл. 165. ст. 2. Породичног закона, као специјалног у односу на Закон о облигационим односима, а која одредба наведено право не условљава постојањем кривице.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду Гж2 196/11 од 28. 3. 2011. године.)

Приредио
Марко Кнежевић,
асистент на Правном факултету у Новом Саду

Na osnovu čl. 142. st. 4. tač. 2., čl. 142. st. 5. Statuta Advokatske komore (Službeni list AP Vojvodine br. 36/2012) i čl. 15. Pravilnika o Akademiji Advokatske komore Vojvodine doneta je

ODLUKA
o upućivanju javnog poziva
za prijavljivanje kandidata za imenovanje predavačima

1. Upućuje se javni poziv za prijavljivanje kandidata za predavača na Advokatskoj akademiji Advokatske komore Vojvodine.

2. Za predavača Akademije može biti imenovan:

- advokat koji ima najmanje 10 (deset) godina staža u advokaturi i akademsko zvanje doktora nauka ili objavljene stručne ili naučne radove, iskustvo u pravnoj obuci ili završenu obuku u određenoj oblasti prava;
- lice van advokature koje ima nastavno zvanje na Pravnom fakultetu;
- sudija, javni tužilac ili zamenik javnog tužioca u apelacionom ili višem rang u ovih pravosudnih organa koji ispunjava uslove koji su propisani za advokate.

3. Prijave i dokaze o ispunjenosti uslova dostaviti najkasnije do 15. septembra 2013. godine na adresu Advokatska komora Vojvodine – Advokatska akademija Novi Sad, ul. Zmaj Jovina br. 20/1

4. Ova odluka će se objaviti u Glasniku AK Vojvodine, na internet stranici i oglasnoj tabli Advokatske komore Vojvodine i dostaviti svim ograncima AK Vojvodine radi upućivanja ovog poziva zainteresovanim advokatima preko njihovih internet stranica i oglasnih tabli

Predsednik veća predavača
Akademije AK Vojvodine
Mr Mirjana Jovanović Tomić s. r.

Dekan Akademije AK Vojvodine
Dr Slobodan Beljanski s. r.

**СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА
одржане 31. 5. 2013. године**

1. ИЛИЋ ЈОВАНА (ЈМБГ:1509984805024), дипломирани правник, рођена 15. 09. 1984. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Радничка 16а/IV, стан 17.

2. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника ИЛИЋ ЈОВАНА, адвокатски приправник код Капун Драгана, адвоката у Новом Саду, са даном 30. 05. 2013. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

3. КУРТИНОВИЋ СЛАВИЦА (ЈМБГ:0206978805040), дипломирани правник, рођена 02. 06. 1978. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Трг Ференца Фехера 1.

4. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника КУРТИНОВИЋ СЛАВИЦА, адвокатски приправник код Кострешевић Владенке, адвоката у Ковиљу, са даном 30. 05. 2013. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

5. СИЛИЋ ЉУБИЦА (ЈМБГ:1901983386513), дипломирани правник, рођена 19. 01. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Арсенија Чарнојевића 16/45.

6. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника СИЛИЋ ЉУБИЦА, адвокатски приправник код Весковић Миомире, адвоката у Сремској Митровици, са даном 30. 05. 2013. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

7. ВИДИЦКИ БРАНИСЛАВА (ЈМБГ:0310975885053), дипломирани правник, рођена 03. 10. 1975. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Трг Републике 10.

8. ТЕПИЋ ИВАНА (ЈМБГ:2801984805071), дипломирани правник, рођена 28. 01. 1984. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Васе Стајића 26.

9. АРСИЋ НЕБОЛША (ЈМБГ:1411977800114), дипломирани правник, рођен 14. 11. 1977. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Владике Ћирића 19.

10. МИЛИЋ Т. СИНИША (ЈМБГ:2409965910002), дипломирани правник, рођен 24. 09. 1965. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Васе Стајића 20/І, стан 5.

11. ТОМИН ЈЕЛЕНА (ЈМБГ:2410983805095), дипломирани правник, рођена 24. 10. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Жабљу, Николе Тесле 39/І.

12. СТАЈИЋ ИЛОНА (ЈМБГ:3005952825057), дипломирани правник, рођена 30. 05. 1952. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Еугена Кумичића 15, стан 2.

13. ГАГИЋ МАРЈАН (ЈМБГ:2907977880044), дипломирани правник, рођен 29. 07. 1977. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Старој Пазови, Краља Петра Првог 6/А.

14. КНЕЖЕВИЋ ДУШАН (ЈМБГ:0512983800069), дипломирани правник, рођен 05. 12. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Васе Стајића 13.

15. ПУДАР ВЛАДИМИР (ЈМБГ:2801983170153), дипломирани правник, рођен 28. 01. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Трг младенца 5.

16. МАНДИЋ РАДЕ (ЈМБГ:2510976830038), дипломирани правник, рођен 25. 10. 1976. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Врбасу, Маршала Тита 83/ІІ, стан 7.

17. СТАНОЈЕВ МЛАДЕН (ЈМБГ:1201983830128), дипломирани правник, рођен 12. 01. 1983. године уписује се 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Бечеју, Трг ослобођења 3.

18. ФИЛИПОВИЋ АЛЕКСАНДРА (ЈМБГ:2803981777029), дипломирани правник, рођена 28. 03. 1981. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Руми, Главна 176/9а ТЦ „Атријум”.

19. МИТРОВИЋ БОЈАН (ЈМБГ: 2408983870003), дипломирани правник, рођен 24. 08. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Белој Цркви, Дејана Бранкова 1а.

20. МИЛОВИЋ МИЛИЦА (ЈМБГ:1005979825035), дипломирани правник, рођена 10. 05. 1979. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Васе Стајића 7.

21. РАЈИЋ ВЛАДИМИР (ЈМБГ:1403973850025), дипломирани правник, рођен 14. 03. 1973. године УПИСУЈЕ СЕ 31. 05. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, 4. јула 31/15.

22. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ШОКЛОВАЧКИ НИКОЛА, рођен 18. 01. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Апро Љубомира, адвоката у Новом Саду, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

23. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КРКЉУШ МИЛАН, рођен 01. 11. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Шереш Шимон Марије, адвоката у Новом Саду, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

24. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПАПИЋ БОЈАН, рођен 02. 04. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Бељански Владимира, адвоката у Новом Саду, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

25. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СОМЕР ВИШЊА, рођена 31. 05. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Жикић Љубице, адвоката у Новом Саду, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

26. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду НОВАК ЕМИЛИЈА, рођена 26. 08. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Марић Рајка, адвоката у Новом Саду, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

27. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВАРГА МАРИНА, рођена 07. 09. 1983. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Зељевић Оливера, адвоката у Новом Саду, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

28. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КОМАЗЕЦ МИРЈАНА, рођена 26. 01. 1980. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Војновић Миодрага, адвоката у Новом Саду, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

29. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЛАСИЦА БИЉАНА, рођена 03. 12. 1974. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Милић Косте, адвоката у Новом Саду, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

30. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СЕНДЕРАК ТАМАРА, рођена 13. 02. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Игњатић Данијела, адвоката у Беочину, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

31. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПЕТРУШИЋ ИВАН, рођен 04. 02. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Субаков Милоша, адвоката у Бечеју, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

32. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ГОЛИЋ ЈАСЕНКА, рођена 14. 07. 1981. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Голић Споменке, адвоката у Зрењанину, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

33. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПАВИЋЕВИЋ ЈЕЛЕНА, рођена 06. 12. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Михајлов Татјане, адвоката у Зрењанину, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

34. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БЕРАК ДЕАНА, рођена 14. 06. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Даријевић Вићентија, адвоката у Зрењанину, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

35. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СЕКУЛИЋ МИЛАН, рођен 25. 10. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Кереси Кристијана, адвоката у Зрењанину, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

36. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЗЕЉКОВИЋ ЈОВИЦА, рођен 11. 01. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стоиљковски Владимира, адвоката у Зрењанину, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

37. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАЋОШ МАРИНА, рођена 30. 01. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Марићевић Миодрага, адвоката у Кикинди, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

38. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАЦАНОВИЋ СЛОБОДАН, рођен 15. 08. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мацановић Мирка, адвоката у Сремској Митровици, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

39. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ТОМИЧИЋ МАРИЈАНА, рођена 10. 08. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Грујичић Драгоја, адвоката у Сремској Митровици, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

40. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ГАРИЋ МИЛОШ, рођен 19. 09. 1982. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Јовановић Зорана, адвоката у Старој Пазови, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

41. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПРЕДОЈЕВИЋ ДУШАН, рођен 03. 12. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Предојевић Бранислава, адвоката у Старој Пазови, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

42. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЈЕВИЋ СМИЉКА, рођена 25. 07. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ћетојевић Душана, адвоката у Старој Пазови, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

43. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЗОРИЋ ДРАГАНА, рођена 10. 01. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Филиповић Драгане, адвоката у Инђији, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

44. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДОКО ИВАНА, рођена 09. 06. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Тонковић Јосипа, адвоката у Суботици, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

45. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КОКОВИЋ ПЕТАР, рођен 06. 11. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Басарић Предрага, адвоката у Панчеву, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

46. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДРАГОДАН КРИСТИАН, рођен 03. 02. 1982. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Попи Мирће, адвоката у Вршцу, дана 31. 05. 2013. године, у трајању од две године.

47. УТВРЂУЈЕ СЕ да су испуњени услови из чл. 83. ст. 1. т. 9. Закона о адвокатури и чл. 244. ст. 1. т. 9. Статута Адвокатске коморе Србије па се применом чл. 83. ст. 3. Закона о адвокатури и чл. 244. ст. 4. Статута Адвокатске коморе Србије БРИШЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ГОРДАНА РАКИЋ, адвокат у Новом Саду, са даном 01. 12. 2012. године.

– Снежана Силашки, адвокат из Новог Сада, именује се за преузиматеља предмета канцеларије Гордане Ракић, адвоката из Новог Сада.

48. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине МАТИЈЕВИЋ ПАПУЛИН ИНЕС, адвокат у Новом Саду са даном 05. 06. 2013. године, ради пресељења адвокатске канцеларије на територију Адвокатске коморе Београда.

49. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ВУКОЈЕ НАТАША, адвокат у Темерину са даном 31. 05. 2013. године, на лични захтев.

– Поповић Миленко, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

50. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ТРУХАР БРАНИМИР, адвокат у Сремској Митровици са даном 09. 05. 2013. године, на лични захтев.

– Младеновски Сергеј, адвокат у Сремској Митровици, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

51. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине СТОЈАКОВИЋ АЛЕКСАНДАР, адвокат у Вршцу са даном 14. 05. 2013. године, због заснивања радног односа.

– Медаковић Гордан, адвокат у Вршцу, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

52. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ВЕСЕЛИНОВ КАТАРИНА, адвокатски приправник у Чоки, на адвокатско-приправничкој вежби код Лазић Исидора, адвоката у Чоки, са даном 19. 05. 2013. године.

53. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да БЈЕКИЋ АЛЕКСАНДРИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 04. 03. 2013. до 03. 03. 2014. године.

– Сабо Звонко, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

54. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЂУРЂЕВ СВЕТЛАНА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 20. 05. 2013. године, након што јој је привремено престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и одсуства ради неге детета.

– Милић Коста, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

55. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Лалатовић Маја, адвокат у Суботици, променила презиме, које сада гласи Лалатовић Салатић.

56. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СТАНОЈЕВИЋ ТАТЈАНА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Купрес Слађане, адвоката у Новом Саду дана 23. 05. 2013. године, те да исту наставља код Ђирјаковић Горана, адвоката у Новом Саду, дана 24. 05. 2013. године.

57. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЏЕПИНА МАРИНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Трг Ференца Фехера 8, почев од 15. 05. 2013. године.

58. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ТЕШАНОВИЋ ЈЕЛЕНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Јеврејска 22, почев од 01. 05. 2013. године.

59. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ИГИЋ АЛЕКСАНДРА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Браће Рибникар 47, почев од 03. 06. 2013. године.

60. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КРАЈНОВИЋ НЕНАД, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Трг Фехер Ференца 1, почев од 07. 05. 2013. године.

61. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БЕЛОБАБА АЛЕКСАНДАР, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Васе Стајића 26, почев од 09. 05. 2013. године.

62. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ФИЛИПОВИЋ Р. МИОДРАГ, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Сремска 4/III, стан 6, почев од 27. 05. 2013. године.

63. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је РАДОВАНОВ МИЛЕНКО, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Сремска 4/III, стан 6, почев од 27. 05. 2013. године.

64. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МУДРИНИЋ ДЕЈАН, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Сремска 4/III, стан 6, почев од 27. 05. 2013. године.

65. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ДАВИДОВ СТРАХИЊА, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Школска 14 Б/2, почев од 01. 05. 2013. године.

66. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПУПАВАЦ БОРИСЛАВ, адвокат у Сремској Митровици, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Стари шор 129, почев од 01. 06. 2013. године.

67. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЖИВКОВИЋ ЖИВКО, адвокат у Панчеву, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Војводе Радомира Путника 15, почев од 13. 05. 2013. године.

68. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИЛУТИНОВИЋ БРАНИСЛАВ, адвокат у Панчеву, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Војводе Радомира Путника 1, почев од 22. 05. 2013. године.

69. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАЛЕТИЋ ВЛАДИСЛАВ, адвокат у Руми, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Главна 176/9а ТЦ „Атријум”, почев од 20. 05. 2013. године.

70. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ГРБИЋ НИКОЛА, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Стевана Мусића 15, почев од 27. 05. 2013. године.

Управни одбор

Уређивачки одбор *Гласника* моли сараднике да текстове за објављивање достављају уз уважавање следећих сугестија:

- примерак рада доставити одштампан и потписан;
- по могућности, доставити рад и електронском поштом (*panonija@eunet.rs*) или на дискети;
- фусноте писати у дну одговарајуће странице;
- у библиографским подацима за књиге уз уобичајене податке обавезно навести и издавача;
- уз чланке доставити резиме и кључне речи;
- пожељно је доставити и превод резимеа на енглески, немачки или француски језик.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Излази 12 пута годишње
у месечним свескама.

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 10.000,00 дин.,
за иностранство 110 евра.
(Текући рачун број 340-1482-43 са назнаком „за Гласник“)

Овај број је закључен 7. јуна 2013. године.

Тираж: 2.000 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01
од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се
основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: *Тајјана Божић*, Нови Сад

Штампа: OFFSET PRINT, Нови Сад
2013.